

LUTHERSK KIRKETIDENDE

1863-2013

150ÅR

TEMA: KIRKENS RØST: NÅR, HVEM, HVA, HVORDAN?

LEDER

KIRKENS RØST:
NÅR, HVEM, HVA, HVORDAN?

ARTIKLER OG INNLEGG

SLÅPP FÅNGARNE LOSS, DET ÅR VÅR!
KIRKEN SOM POLITISK AKTØR
KIRKENS ROLLE I DEMOKRATISKE,
POLITISKE PROSESSER
KIRKEN MÅ VÆRE AKTIV I SAMFUNNS-
DEBATTEN FOR Å VÆRE KIRKE
SØSTER MEGAN, PAVEN OG
KJERNEKRAFT
FOLKETS RØST PÅ FB

SVAR TIL CHRISTOFFERSEN
SAMLIVSUTVALGET OG DEN ETISKE
VURDERINGEN AV BIBELSKTEKSTER
SOM OMHANDLER HOMOFILI

JUBILEUM

KIRKEKRISTENDOM

SØNDAGSTEKSTEN

5. SUNDAG I TREEININGSTIDA
ST. HANS DAGEN (JONSOK)
APOSTELDAGEN/6. SØNDAG
I TREENIGHETSTIDEN

7. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN

NYTT FRA BISPEDØMMERÅDENE

KIRKENS RØST: NÅR, HVEM, HVA, HVORDAN?

Denne våren har noen meldt seg ut og andre meldt seg inn i Den norske kirke, med bakgrunn i Kirkemøtets vedtak i oljefond- og klimasaken. Noen prester og andre troende har overnattet i Sofienbergparken i solidaritet med romfolk; andre kristne har sagt at slike aksjoner er latterlige og svekker kirkens troverdighet. En eks-statskirkeprest med sikkerhetsvest demonstrerte ved alterringen under en gudstjeneste i en bergenskirke, til jubel fra noen og fordømmelse fra andre.

Kirken er en del av samfunnet. Troende enkeltmennesker, lokalmenigheter, diakonale organisasjoner, biskoper og kirkemøte og alle disses ord og handlinger er en del av samfunnet. Og mange av oss har sterke

meninger om hva slags verdier som bør prege vårt nasjonale fellesskap, og hvilke politiske prioriteringer som best virkeliggjør dette. Men hva er kirkens mening? Hva skal sies og gjøres, når, hvordan og av hvem?

En av kirkegjengerne der jeg inntil nylig var prest, satte meg på sporet av noe vesentlig:

Han snakket på ramme alvor om meningsheten og meningetshuset; det var ikke et forsøk på å latterliggjøre. Men han gikk rett inn i noe av det virkelig vanskelige: Oppfattes Den norske kirke i større grad som en kirke full av meninger enn en kirke full av mening? Handler identifikasjonen med kirken om at folk opplever seg å mene det samme som kirken mener om ulike ting, eller om at kirkens forkynnelse, tradisjon og fellesskap gir mening? Hvordan kan kirken finne ut av når, om hva og hvordan den skal mene

noe offentlig? Hva innebærer det å være en inkluderende folkekirke som både bekrefter og utfordrer det samfunnet vi er en del av? – som rommer både makten og avmakten?

Dette er ikke enkelt. En venninne som jobber i Utenriksstjenesten, sier at de stadig blir litt oppgitt over hvordan Den norske kirkes lederskap profilerer seg i det politiske rom, og tegner bildet av en kirke som mener mye og ikke alltid klokt, sett ut fra at den skal favne bredden av mainstream politiske syn i Norge i sin medlemsmasse. Samtidig er det mange som etterlyser

kirkens tydelige engasjement i saker som handler om grunnleggende menneskerettigheter, menneskeverd og bærekraftig ressursforvaltning. Det er nok å

nevne bioteknologi, oljefond, romfolk, forfulgte religiøse minoriteter, oljeboring i Lofoten og asylbarn. Kirkens tydelige engasjement – det innebærer også synlig lederskap som tar stilling.

Hva skal kirken mene noe om, og hvordan? Den norske kirkes posisjon og rolle i det norske samfunnet, drar i litt ulike retninger. På den ene siden ligger det i vår selvforståelse som folkekirke og majoritetskirke å favne temmelig bredt hva gjelder meninger og politiske standpunkter. Vi har verken kompetanse eller mandat til å foreskrive all verdens konkrete politiske og økonomiske løsninger på ulike felt. Jesu ord om å ”gi keiseren hva keiserens er, og Gud hva Guds er,” og erklæringen om at ”mitt rike er ikke av denne verden,” peker i samme retning. Kirkens misjon er å samle mennesker rundt Ord og sakrament, og bygge fellesskap der vi møter Guds frelsende

Kirken er en del av samfunnet

og frigjørende kjærlighet i ord og handling – ikke å være en ”meningshet” der det først og fremst produseres meninger man må være enige i, for å identifisere seg med fellesskapet.

Men. Det er et stort men. Når Jesus sier at det største budet er at vi skal elske Gud, og vår neste som oss selv, så må det få sosiale, økonomiske, politiske konsekvenser – i den enkelte troendes liv, i fellesskapets liv – og i hva slags stemme vi har inn i det offentlige rom, lokalt og nasjonalt. Ellers blir det ikke troverdig.

Hvis vi tror at menneskeverd, skaperverk og gudstro er alvorlig truet av måten vi lever på, kan vi verken la troen reduseres til et åndelig, apolitisk hjørne av tilværelsen eller være stille. Å være stille er ikke nøytralt. Det er å la den sterkeste røsten høres, og den som har makt, vinne fram, på bekostning av andre. Vi kan ikke søke Jesus Kristus uten å bygge fellesskap på kryss og tvers. Vi kan ikke bygge fellesskap uten å bidra det vi kan, til en mer rettferdig og bærekraftig verden. Det kan og bør vi selvfølgelig gjøre på

individnivå, hver dag. Og det vil nødvendigvis bety noe for hvor vi engasjerer oss, hvordan vi bruker pengene, kreftene, feriene våre, og hva vi stemmer politisk. Men skal vi som kirke bekjenne en rettferdig Gud i en urettferdig verden og fungere som en synlig, etisk premissleverandør inn i viktige debatter, må vi våge å ta ute-stemmen i bruk også på den politiske arenaen. Når og hvordan?

Vi kan ikke søke Jesus Kristus uten å bygge fellesskap på kryss og tvers

I dette nummeret av Luthersk Kirketidende har vi ingen fasit. Men vi har invitert fem kloke stemmer

til å reflektere rundt dette i egne bidrag, og i tillegg latt folkets røst runge på Facebook. Håper er at det kan være en god verktøykasse når vi, prester og andre kirkeledere lokalt og nasjonalt, skal tenke klokt rundt kirkens ord og handlinger i det politiske rom.

.....
SUNNIVA GYLVER
SUNNIVA@GYLVER.NO

SLÄPP FÅNGARNE LOSS, DET ÄR VÅR!

KIRKA MELLOM ANSVARLIGHET OG PROFETI

AV ÅSTE DOKKA, STIPENDIAT TF
 ASTE.DOKKA@TEOLOGI.UIO.NO

I Tage Danielssons satiriske film fra 1975 vil Frida og hennes venn så gjerne slippe alle fengselets innsatte ut når våren kommer. Idealistene klarer å løslate fangene, og alt er idyll. Men fangefrigjøringen viser seg å by på problemer når de kriminelle slippes ut i samfunnet. Slagordet på fengselsmuren, *Släpp fångarne loss, det är vår, det är svårt*. Det utopiske blir realisert – og viser seg umulig. Verden styres av ansvarlighet og realisme, ikke av idealer og drømmer. Har likevel slagordet noe for seg?

Kristendommen er en mangefasettert bevegelse. Mange av Bibelens stemmer fungerer konserverende og kan til og med brukes til å passivisere politisk. Men det finnes andre stemmer, stemmer som er lettere å legge merke til fordi de bryter ut og forteller oss noe annet enn at *status quo* har sin egen tyngde. Det er mange som har pekt på at kristendommen ikke er en statsbyggende religion, og at bergprekenens etikk er et av de ypperste uttrykkene for nettopp det. Å bruke bergprekenen politisk framstår umulig. Kan vi basere et strafferettslig system på tilgivelse? Kan vi radikaliserer fordelingspolitikken slik at fattige faktisk får eiendomsretten til de velbeslättes rikdom? Kan vi ta all maten som finnes hos de rike, og gi den til de sultende i verdens katastrofeområder, altså helt konkret, all maten de trenger for å leve godt, bare ta den? Bør Forsvaret være basert på å vende det andre kinnnet til i stedet for å skyte mot fienden? Skal Norge gi til hver den som ber oss? Kunne NAV bare vært en tjeneste der folk kom og tok ut penger når de trengte det? Vi vet alle svaret, og det er

at det blir *svårt* å etablere et slikt Norge. *Jättesvårt*.

At Kirka har og skal ha en politisk rolle, er åpenbart. Spørsmålet er ikke *om* Kirka skal være politisk, men på hvilken måte. Politikk er ikke noe man kan velge bort; å tie ville også være å tale. Og de kirkelige organer og talspersoner uttaler seg villig, og blir bedt om å uttale seg, gjennom høringsprosesser og møter i departementer, fra prekestoler, i aviser og folkeaksjoner. På mange måter opptrer Kirka som ethvert annet statlig organ eller enhver frivillig organisasjon, i måten å involvere seg på, formulere seg på og slåss for de sakene som anses som viktige. Dog er det ikke utopien fra bergprekenen som står å lese i Kirkerådets resolusjoner eller biskopenes kronikker. Det er den *ansvarlige politiske røst* – det muliges kunst, den strategiske, møysommelige nappingen i statsrådenes ermekanter. Kirka tar ansvar, politisk ansvar. For hva slags gjennomslag kan man egentlig få dersom man leser bergprekenen for Stortinget?

Toregimentslæren er ikke død. Den har lært oss noen viktige prinsipper som fortsatt bør gjelde. Det ene er at Kirka aldri skal gripe til makt. Det andre er at Kirka likevel kan si fra når evangeliet trues i det verdslige regimente. Hvis vi skal ta på alvor at Kirka faktisk ikke skal sette seg i noen politisk maktposisjon, er det heller ikke en kirkelig oppgave å gjøre budskapet sitt politisk spiselig eller utredet og klart for vedtaksstempel i regjering. For det er ikke makten Kirka må sikte seg inn mot. Kirka må sikte seg inn mot evangeliet; det vil i politisk sammenheng si kristendom som kritikk, kristendom som en fortelling

om noe radikalt annet, om gudsriket. Forkynnelsen om gudsriket kan selvsagt fungere byggende og konserverende, men først og fremst er gudsriket eskatologisk – og ikke eskatologisk forstått som noe som kun hører framtida til: Gudsriket bryter inn i vår virkelighet og kritiserer det bestående, snur opp ned på verdiene. Jesu forkynnelse bærer i seg en stor samfunnsomveltende sprengkraft som fremst av alt har den funksjonen at den avslører og avkler. Er det noe et menneske treffes av når det leser bergprekenen, så er det egen utilstrekkelighet overfor kravene som stilles. Fordringene er umulige, men likevel sanne. De er kritiske, ikke byggende.

En tilbakevendende bekymring er at Kirka, ved å bli for eksplisitt eller konkret i sitt politiske engasjement, skal ende opp i en partipolitisk fløy og ikke lenger være kirke for alle. Dette dilemmaet møter vi i annen form i spørsmålet om Kirka som folkekirke. Skal den bekrefte folket og spille på lag med det, eller skal folkekirka kritisere sitt folk og våge å tale mot det? Vi trenger selvsagt både bekreftelse og utfordring som mennesker. Men trenger vi det som samfunn? Er det Kirkas natur å være en kirke som alle kan føle sine meninger bekreftet i, også den som stemmer for å stramme inn på antall kvoteflyktninger? Det ville i så fall bety at kirka av hensyn til folket ikke kan sitere Jesus på gjestfrihetsidealet. Det er et faremoment dersom Kirka virkelig ønsker å underlegge budskapet sitt folke meningen, eller statsapparatets måter og språk. Kirka har et annet budskap, som lever uavhengig av både flertall og mindretall i Stortinget. Dette budskapet ligger under etikkenes domene, ikke politikkenes. Å tekkes alle og alles meninger er ikke et spesielt framtrekkende trekk i Jesu forkynnelse.

Kirkemøtet vedtok i april å oppfordre staten til å investere 10 % av oljefondet i fattige land. Vel og bra – og sikkert også gjennomførbart dersom det får politisk støtte. Men jeg kan ikke la være å kontrastere dette med min egen fantasi om hva Jesus ville ha sagt om oljen. For det første tror jeg at han ville stilt spørsmål ved hvorfor Norge tenker at oljen er nasjonal eiendom, og hvorfor 90 eller 100 prosent av avkastningen skal forvaltes til gode for Norges innbyggere (og vår pensjonstids velstand). For det andre tror jeg at han ville ha stilt spørsmål ved hvorfor den i det hele tatt skal pumpes ut, ettersom vi kjenner dens enorme skadevirkninger. Både oljefondets pengeskilde og investeringspraksisen bør underkastes den skarpeste profetiske kritikk. Jeg skulle ønske at Kirkemøtet hadde vedtatt at oljen tilhører verdenssamfunnet, og at Norge derfor ikke har noen rett til å råde over den som nordmenns personlige eiendom. Dersom oljen i det hele tatt skal pumpes opp, skal pengene pumpes ut til verdens mest skrikende behov, til å kjøpe mat til de 300 millioner barna som sulter hver dag, og til å frikjøpe alle verdens prostituerte alenemødre fra nattarbeidet.

Kirka likner dessverre mest av alt på SV i regjering: En gruppering som vil det dypeste, beste, som vil rettferd og fred og fordeling, men som i sin iver etter å vise seg verdig for makt nøyer seg med å få gjennomslag for at helsestasjonene skal innføre pappagrupper. SV har fått sitte ved kongens bord, men hva så? Vi bør spørre oss: Hvorfor agerer Kirka som om den vil sitte i regjering? Radikaliteten trenger ikke dempes, for det er ikke et kirkelig ansvar å se til at politikken er gjennomførbar. Vi skal skrive *Släpp fångarne loss, det är vår!* på alle vegger. S-en og t-en kan staten og de politiske partiene ta ansvar for. *Det* er å gi keiseren hva keiserens er.

KIRKEN SOM POLITISK AKTØR

TANKER ETTER ET KIRKEMØTE

AV NILS-TORE ANDERSEN, FHV. GENERALSEKRETÆR OG LEDER AV KIRKERÅDET
NILSTORE@ONLINE.NO

Skal Den Norske Kirke uttale seg politisk? Diskusjonen etter siste Kirkemøtet vekker til dels ubehagelige refleksjoner – ikke fordi Kirkemøtet drøftet politiske spørsmål som forvaltning av skaperverket, men fordi enkelte utsagn og formuleringer i ettertid av noen tolkes som partipolitiske preferanser.

Jeg har i min tid som medlem av bispedømmeråd vært med på tre Kirkemøter hvor behandlingen av vår forvaltning av skaperverket har vært hovedtema. På alle de tre møtene ble det fattet enstemmige vedtak som berørte oss alle sammen, og som selvsagt var politiske idet de berørte våre handlinger og prioriteringer i denne verden og måten vi lever på.

”Forbruk og rettferd” var hovedtema på Kirke-møtet i Bergen i 1996. Det ble en sak som vakte engasjement. De som var til stede, kommer sannsynligvis ikke til å glemme dette Kirkemøtet. Jeg var leder av komiteen som hadde saken, og jeg glemmer det i alle fall aldri! Alvoret var nesten til å ta og føle på. I et engasjerende åpningsforedrag sa daværende leder av Mellom-kirkelig Råd og aktiv medlem av Arbeiderpartiet, Sigrun Møgedal, bl.a.: ”Skal vi som kirke uttale oss om forbruk og rettferd i dag, er det for feigt bare å gå ut med et saksdokument, som er noe av det mest forutsigbare og ukontroversielle vi kan gjøre. Vi må også ta et oppgjør med vår egen avmakt og uttale oss om hva vi nå vil gjøre som kirke, også i de mer konfliktfylte spørsmål, og hvorvidt vi er klare til å bære kostnadene av en systemomlegging i mer bærekraftig og rettferdig retning, som energibruk og transport – i vårt eget hus som kirke og i forhold

til samfunnet.” Hun mente kirken måtte inngå brede allianser med andre som ønsker å bevege seg fra avmakt til handling. Vår komité la til slutt i fellesskap frem en sak i form av en gudstjenesteliturgi som begynner med en syndsbe-kjennelse av egen utilstrekkelighet og selvdyrkelse, og som slutter med ”3x3 slag for oppbrudd, handling og håp”, som symbol for utsendelse fram mot år 2000 – ni klokkeslag som symboliserer utsendelsen fra gudstjenesten ut i verden, og som nevner konkrete utfordringer som skal følges opp av kirken lokalt, regionalt og nasjonalt. Til dette skulle det lages konkrete handlingsplaner, rapportering og evaluering av fremdriften. I tillegg sies det i vedtaket: ”Kirkemøteutsendingene søker selv en personlig omvendelse i forhold til forbrukerkulturen, og er villige til å redusere sitt forbruk som et ledd i en ny fordeling av goder og byrder i verden.” Slik blir en kirke troverdig i sine etiske utfordringer.

Vedtaket opplevdes som et sterkt vitnesbyrd om en engasjert kirke som ønsker å være lys og salt i et selvopptatt og materialistisk samfunn. Var det et politisk vedtak? Selvsagt var det politisk. Men det var politisk innenfor en ramme som kirken behersket og hadde kunnskap til å uttale seg om. Først og fremst var det et oppgjør med eget liv og egne handlinger.

I sin tale til Kirkemøtet 2004, som også behandlet det samme tema, beskrev daværende Kirkerådsleder Thor Bjarne Bore kirkens forpliktelse slik:

”Kirken kan ikke opprettholde sin karakter av å være bekjennelseskirke uten samtidig å be-

kjenne sin forpliktelse overfor den verden Gud har skapt.

Kristen tro og vårt ansvar i en såret verden henger nøye sammen. Kristi kjærlighet kan aldri isoleres til tankenes og ordenes virkelighet. Kristi kjærlighet søker forpliktende handling.”

I 2007 utfordret Ungdommens kirkemøte Den norske kirke på denne måten:

”Vi fikk et oppdrag om å forvalte Guds skaperverk – ikke å herske over det. Men hvordan har det gått? Hva er vi i ferd med å gjøre med jorda vår, hverandre og oss selv? Vi erkjenner i smerte at vi som mennesker og kirke har sviktet vårt oppdrag. Sammen med mannen utenfor Jeriko må vi rope: 'Kyrie eleison, Herre gi oss synet tilbake!' Åpne øynene våre så vi kan gjenkjenne det vakre i naturen, i hverandre og i oss selv. Gud gi oss krefter og vilje til å handle.” Slik taler en kirke.

Selvsagt er dette politiske utfordringer, men det er først og fremst klar og tydelig etisk veiledning, et oppdrag Kirken har fått å forvalte. Kirken har verken fagpolitiske løsninger eller konkrete breddegrader for oljeboring. Kirkens innsikt, kunnskap og ansvarsområde ligger på et annet plan. Med profetisk tale skal Kirken tale mot det som vil ødelegge for menneskenes og jordens fremtid. Det har Kirken fullmakt til fra Den Hellige Skrift, men den skal ikke, og kan ikke, gi konkrete politiske løsninger til handling. ”Jordas redningsflåte har 2 årer, den tekniske og den etiske. Kirkens store oppgave er å samle seg med alle mennesker av god vilje om den etiske åra,” sa biskop emeritus Martin Lønnebo til kirkemøtedeltakerne på Kirkemøtet 2007. Og med det bildet sier han noe vesentlig om ansvarsfordeling.

Det finnes gode eksempler i historien på hvordan Kirken har tatt parti i politisk betente spørsmål og kjempet de svakes sak på tvers av politiske partiers meninger. Men når dette gjøres, må det være en fundamental sikkerhet i Kirken om det teologiske og faglige grunnlag slik at Kirken kan uttale seg med tyngde. I motsatt fall kan det virke mot sin hensikt. Jeg mener at det er enkelte formuleringer i vedtakene fra både 2007 og 2013 som går over grensen av det Kirken både bør

og kan uttale seg om. De punktene kan svekke tyngden i Kirkemøtets etiske veiledning.

I Kirkemøtets behandling i år av saken om forsvarlig etisk forvaltning av norske petroleumsressurser og bruk av oljefondet synes jeg det sies mye klokt og fornuftig med grunnlag i kristen etisk tenkning. Problemet i dette vedtaket er når Den norske kirke går over til å bli medspiller på den partipolitiske banehalvdelen. Det gis i vedtaket klare faglige ekspertråd som få, om noen, på Kirkemøtet hadde særlig innsikt i. Kirken går over fra å være en kirke som med profetisk tyngde kan stå uavhengig av partigrenser og hevde viktige etiske prinsipper, til å bli en politisk, ja nesten partipolitisk, synser. Det kan gjøre at kirkens grunnleggende budskap ikke når frem. Samtidig er det viktig å formulere seg slik at man ikke unnviker enhver etisk konfrontasjon som kan tolkes partipolitisk, som kan ha en brodd mot politiske grupperinger. Abortsaken er for lengst blitt partipolitisert i Norge. Likevel representerer den et dirrende tema som ikke kirken kan skygge unna, fordi dagens abortpraksis er en grunnleggende krenkelse av menneskelivet og menneskeverdet. Dette må kirken hevde selv om kirkens kritikk retter seg mot partier som har programfestet fri abort.

I Afrika er det en rekke store saker der kirkene tar de svakes parti mot regionale og nasjonale myndigheter fordi bl.a. industrielle prosjekter tar liv og ødelegger livsmuligheter. Det er ikke uten videre klart at dette ikke også har et partipolitisk aspekt i de områdene dette gjelder. Men for kirkelederne handler det om både det femte og det sjuende bud.

Kirkemøtets behandling av Lofoten og Vesterålen ligger i en politisk/etisk gråsoner. Kirken kan ikke anviser helt konkrete politiske løsninger i saken, og derfor heller ikke gå inn for bestemte lengde- og breddegrader og konkrete forbud mot boring. I beste fall kan kirken mane til besinnelse i en utredningsfase, begrunnet i etiske refleksjoner.

Det er også ganske problematisk at kirken oppnår større konsensus i uttalelse om konsekvensutredning i Lofoten enn hva kirken kan samle seg om når det gjelder f.eks. sentrale anvisninger

vedrørende bioteknologi, samvittighetsfrihet og reservasjonsrett for helsepersonell i spørsmål om liv/død. Sterke uttalelser fra kirkens side i enkelte politiske saker, mens nærmest unnfalpenhet i andre viktige etiske spørsmål, kan på sikt skade kirkens troverdighet.

Kirken skal ikke opptre partipolitisk, men det betyr ikke at den i ethvert spørsmål under den første trosartikkel kan skygge unna selv om saken presenterer dilemmaer som i sin konsekvens kan tolkes som partipolitikk. Da er det viktig å begrunne dette tydelig og forklare at uttalelser og oppfordringer til handling er dyper forankret enn det politiske spillet mellom politiske partier.

Jeg var i mer enn 17 år generalsekretær i Misjonsalliansen. Det er en diakonal misjonsorganisasjon som ikke driver partipolitikk, men som er seg bevisst at diakoni like fullt er politisk. Når vi framhever fattige menneskers verdi, vil vi i de fleste tilfeller også utfordre makter og myndigheter som utnytter. I flere tilfeller vil det være slik at noen er rike fordi noen er fattige – og motsatt. I likhet med de gammeltestamentlige profeter kan vi heller ikke stilltiende godta urettferdighet. Det er imidlertid et spørsmål til overveielse hvordan dette skal komme til uttrykk. Det er ikke sikkert at et voldsomt opprør vil ha gode langtidsvirkninger. Visdommen og kjærligheten er langsiktig. Det skal imidlertid ikke være tvil om holdningen når vi hjelper den fattige til sin rett. Diakonien står på de svake og undertrykte side. Diakoni handler om å stå opp for mennesker som får sitt menneskeverd krenket. Slik må vi også i Den norske kirke våge å stå frem med en kraftig protestdiakoni når det trengs i f.eks. lokalsamfunnet fordi kommunen ikke tar sitt ansvar godt nok for eldre mennesker. Å kjempe for rettferdighet dreier seg også om å engasjere seg i samfunnsdebatten lokalt når vi ser at menneskeverdet blir krenket. Det er legitimt for kirken å si ifra når vi ser barn og ungdom som lider fordi de blir oversett, eldre som er redde for å bli alene og glemte, eller andre som blir stigmatisert og ekskludert i samfunnet. Slike spørsmål må en kirke som ønsker å være diakonal, våge å ta opp – uten å bli partipolitisk, og oftest også uten å gi konkrete løsninger på utfordringene.

Det er kirkens oppgave å påpeke de etiske utfordringene. Det er kirkens oppgave å påpeke synd og svik mot mennesker og skaperverk, ikke alltid å gi løsningene. Men kirkens hovedoppgave og kall har til alle tider vært å bære frem evangeliet i ord og sakramenter til oppreisning og frelse for enkeltmennesker og folk. Kirkens Herre meislet ut kirkens hovedutfordring da han ga sine disipler misjons- og dåpsbefalingen. Kirkens etiske engasjement må ikke få en form og et innhold som skaper stengsler for evangeliet og bygger hindringer for å tro evangeliet. Her kreves det klokskap og varsomhet hos alle som skal være formidlere på kirkens vegne.

Samtidig må det ikke herske tvil om at vern om skaperverket er en del av Guds forvalteroppgave og innebærer et ansvar for å bevare hele skaperverkets integritet. I dag er det synlig at skaperverket, mange dyre- og plantearter og hele økosystemer, trues på forskjellige måter gjennom menneskelig aktivitet og grådig ressursbruk. En forståelse av mennesket som herre og hersker over naturen må korrigeres i vår forkynnelse. Kirken trenger å styrke forståelsen av mennesket som avhengig av ulike typer relasjoner – til Gud, til medmennesket, til seg selv og til resten av skaperverket. Her kan vi hente inspirasjon blant annet fra de samiske og keltiske tradisjonene. Målet er glede og takknemlighet over tilhørigheten til skaperverkets økologiske fellesskap. Dette fører til tydelig tale fra kirkens side i samfunnet og til konkret handling i kirkens og i eget liv. Kirken skal ikke være en politisk aktivist, men med profetisk tyngde være bærer av verdier den er blitt overlatt i de hellige skrifter. Alt for ofte har jeg lyttet til pinlige debatter hvor kirkeledere har deltatt, og hvor de er blitt satt på plass av fagfolk innenfor emnet som drøftes. Da svekkes kirkens etiske troverdighet og myndighet. Det er ingen lett balansegang dette, men jeg tror vi bør drøfte grundig innad i kirken dens rolle i politiske kompliserte og kontroversielle saker. Hva er kirkens oppgave og røst i slike spørsmål?

Under Verdens miljøvernkonferanse i Tromsø i juni 2007 ba de denne samlingsbønnen under gudstjenesten, en bønn som etter min mening plasserer kirken inn på rett banehalvdel:

Underfulle Gud, din visdom er høyere enn vi kan fatte.

Vi lovpriser deg for din storhet, preget inn i jord og hav og himmel.

Gjennom skaperverkets store vev har du gitt oss del i livets gave.

Som mennesker tatt av jorden har du blåst din Ånd inn i oss.

Vis oss hva det betyr å bære ditt bilde i et truet skaperverk.

La din kjærlighet og omsorg for skaperverket bli vår.

Gi oss vilje og kraft til å vende om og kjempe på livets side.

I troen på deg, og sammen med alle dine skapninger, samles vi for ditt ansikt - i takknemlighet for livets gave og i bønn for en såret jord.

KIRKENS ROLLE I DEMOKRATISKE, POLITISKE PROSESSER

AV BISKOP ATLE SOMMERFELDT
BORG.BISKOP@KIRKEN.NO

PREMISS: KIRKEN MÅ INVOLVERE SEG I SAMFUNNSUTVIKLINGEN.

I etterkant av årets Kirkemøte har vi fått en fornyet debatt om kirkens rolle i den politiske debatten. Den utløsende saken var denne gangen Kirkemøtets uttalelse om klima og forvaltning av oljeformuen. Jeg har i en tidligere artikkel i Halvårsskrift for Praktisk Teologi nr. 2/2010 drøftet prinsipielle problemstillinger knyttet til kirken og kirkelige organisasjoners rolle som politiske endringsagenter. Bakgrunnen den gangen lignet på årets debatt og fjorårets debatt, for så vidt som de alle tre er knyttet til Kirkemøtets vedtak om klimautfordringen og hvor konkret det er legitimt og ønskelig at kirken, og særlig Kirkemøtet som Den norske kirkes øverste organ, skal uttale seg.

Kirken er forpliktet gjennom sitt oppdrag og sin guddommelige sendelse å involvere seg i spørsmål som berører menneskers levekår. Derfor må kirken med nødvendighet involvere seg i aktuelle samfunnsproblemer på alle nivåer. Samfunnsutviklingen er for betydningsfull til at den kan overlates til styresmaktene alene.

Denne involveringen i samfunnet må imidlertid reflektere en grunnleggende kirkeforståelse som skjeler mellom kirken som arena og kirken som aktør. Menneskene samles i kirken for å motta Guds nåde, feire Guds kjærlighet og bli utfordret av Guds Ord. Det er Guds handling som konstituerer fellesskapet, og dette fellesskapet er etter sitt vesen mangfoldig og kan og skal ikke utgjøre en særgruppe basert på kjønn, alder, etnisitet, sosial klasse eller bestemte politiske

posisjoner. Men dette kan ikke og har aldri betydning at ikke kirken møter menneskene med et budskap der Guds visjon for menneskelivet og samfunnet tolkes inn i de aktuelle kontekster. Vi må si både: "Kom som du er!" og "Vær med og la deg forme av Guds kjærlighetsvisjon for samfunn og menneskeliv!" Dette betyr at kirken blir en arena der ulike tolkninger av Guds Ord og visjon lever sammen og brytes i meningsutveksling, og samtidig blir kirken en aktør i aktuelle samfunnsprosesser med sikte på endring.

Kirkens samfunnsengasjement må utfolde seg på tre nivåer, med ulike kirkelige aktører med ulike særpreg knyttet til mandat og rolle: For det første utviklingen av grunnlagsposisjoner som gjenspeiles i forkynnelse, salmesang, bønner og felles handlinger, for det andre rådgiving til styresmakter og velgere, der grunnlagsposisjonene anvendes inn i aktuelle, politiske saker, og for det tredje spesialiserte posisjoner med deltagelse i konkrete, politiske prosesser med sikte på å påvirke disse.

Selv om det også i årets debatt har vært de som mener at kirken, og i særdeleshet Kirkemøtet, ikke bør uttale seg om aktuelle politiske spørsmål, har hoveddiskusjonen nå konsentrert seg om særlig to forhold: Bør Kirkemøtet uttale seg om hvor mye av Statens Pensjonsfond Utland som bør investeres i fattige land? Eller bør en nøye seg med en appell om å forvalte oljeformuen på ansvarlig vis? Dernest har det vakt stor oppsikt at Kirkemøtet ber "alle kirkens medlemmer å la hensynet til en forsvarlig klimapolitikk og arbeidet for global rettferdighet få betydelig vekt ved de politiske valg", og at Kirkemøtet ber "bispedømmerådene å slutte opp om og intensivere sin deltagelse i Klimavalg 2013 ved å stimulere til lokale og regionale arrangementer, spesielt ved hovedmarkeringene 24. august 2013", og at "de politiske partiene og mediene (oppfordres) til å gjøre klimasaken til et hovedspørsmål i valgkampen".

Ukontroversielt er det at Kirkemøtet oppfordrer "menighetene til å be for skaperverket og dem som rammes hardest av klimaendringene." Det er interessant at det politiske miljøet har

reagert med interesse på anmodningen til revideringen om "å oppnevne en bredt sammensatt kommisjon med mandat til å foreta en helhetlig, etisk vurdering av forvaltningen av norske petroleumsressurser. DnK og andre tros- og livssynssamfunn er naturlig bidragsytere i et slikt arbeid."

Det er altså fortsatt enkelte som mener at kirken ikke skal involvere seg i samfunnsutviklingen og samfunnsdebatten, men holde seg til det som kalles åndelige spørsmål. Jeg avviser denne posisjonen og vil her utdype hvordan kirken etter min oppfatning skal opptre i den offentlige debatt og i politiske prosesser i et demokratisk samfunn.

KIRKEN SOM ARENA I DET OFFENTLIGE ROM.

Den kristne kirke i Norge omfatter mellom 85 og 90 % av befolkningen. Den norske kirke alene har omkring 78 % eller drøyt 3,8 millioner medlemmer. I denne medlemsmassen finnes det mennesker av alle avskygninger, som er forent i Guds handling for oss i dåpen. Ulike interesser, fagkompetanser og politiske synspunkter utfolder seg i dette fellesskapet der vi verken er "mann eller kvinne, jøde eller greker, slave eller fri". Dette må være grunnlaget og utgangspunktet for enhver samtale om kirkens rolle i den offentlige samfunnsdebatten.

Med dette er allikevel ikke alt sagt om kirken som fellesskap. Fellesskapet er også felles om at Skriften og de bibelske fortellingene danner en felles kilde og normgrunnlag for hvordan vi skal forstå våre egne liv og samfunnet vi lever i. Vi er utlevert til hverandre for å dele og rådslå om hva det betyr å leve dåpens liv i vår tid. I en luthersk kirke er alle døpte gitt myndighet til selv å tolke Skriften og ikke overlate dette til et autorisert læreembete eller kirkemøte. Dette gir alle døpte stor frihet, men også ansvar. Vi kan ikke skjule oss bak hva prester og kirkelige råd måtte mene og si.

Når så biskoper, prester, kirkemøter eller kristne lekfolk uttaler seg om samfunnsproblemer, binder det ingen samvittigheter og berøver ingen friheten til selv å tolke Skriften og samtiden etter

egen overbevisning og handle i tråd med dette. På dette punktet har det kirkelige lederskap i alle leire begått overtramp. Men etter min mening er ikke hovedproblemet at man har gitt uheldige og tidvis helt gale råd, men at lederskapet ikke har lagt til rette for arenaer der tolkninger og meninger kan brytes, og der nettopp friheten til å mene annerledes understrekes.

Vårt samfunn er preget av stadig større differensiering av kompetanse og interesser. Det er prisen vi betaler for et velorganisert samfunn. Styrken med dette er utvikling av spisskompetanse og rollebevissthet, men svakheten er at vi mangler arenaer for samhandling og rådslagning på tvers. Dette forsterkes av en mediavirkelighet som i stadig større grad lar sportsjournalistikkens konkurranse- og posisjoneringsvirkelighet dominere også kommentarene og reportasjene om politiske prosesser. Resultatet av politiske samtaler og drøftinger vurderes med hvem som har vunnet, og hvem som har tapt. En slik måte å betrakte det offentlige ordskiftet på er helt annerledes enn Habermas sitt "kommunikative rom". I et slikt rom møtes ulike interesser og posisjoner med sine erfaringer og grunnlagsholdninger for gjennom en rådslagende prosess å finne fram til felles handlinger. Det norske samfunnet har utviklet mange slike arenaer, og mye god politikk for Norge er utviklet gjennom slike brede konsensusprosesser. Likevel ser vi økende tendens også i Norge til at egenmarkeringer, merkevarebygging og selvforherligelse blir dominerende i det offentlige og politiske ordskiftet. Politikkenes vesen i et demokrati betyr at partiene med jevne mellomrom må prioritere egenmarkeringer fremfor løsningsorientert konsensus. Men slik dette for eksempel har utviklet seg i USA, ser vi, etter min oppfatning, et skrekkeeksempel på hva fraværet av kommunikative prosesser kan føre til.

Inn i denne virkeligheten trer kirken frem som mangfoldets arena. Hun rommer ikke bare norske interesser, men er også en integrert del av et globalt fellesskap. Dette fellesskapet har utviklet mange ulike kommunikasjonslinjer slik at hele den globale kirkes virkelighet er til stede i en

lokal og nasjonal arena.

Vi vet at kirkens normgrunnlag har gitt seg og gir seg utslag i ulike verdier og i ulik prioritering mellom verdier. For dem som roper etter klar og tydelig tale fra "kirken", er dette frustrerende. Men som kirkeledelse er saken en helt annen. Vår oppgave er å se rikdommen i dette mangfoldet og stimulere til at vi sammen kan finne verdier og posisjoner vi vil fremme i den offentlige samtale.

Kirkemøtets prosess i den aktuelle saken hadde elementer av å være en slik kommunikativ prosess, selv om tidsfaktoren også gjorde det nødvendig for meg som komitéleder å styre prosessen mer enn ønskelig, særlig når vi behandler så store saker. Sammenlikner en forslaget til vedtak fra Kirkerådet og det endelige resultatet, vil en få bekreftet at komiteen hadde en reell prosess. På den andre siden kunne vi lene oss på Kirkemøtets meget grundige dokument fra 2008 – Skaperverk og bærekraft – som igjen var forankret i arbeidet i Den norske kirke og den globale kirke om disse spørsmålene fra i alle fall midten av 1970-årene. Komiteen arbeidet også med klimasaken i fjorårets Kirkemøte der vi blant annet laget uttalelsen "En jordvendt kristen praksis".

Kirkemøtets to siste punkter, gjengitt ovenfor, fremhever kirkens rolle som kommunikativ arena internt og eksternt. På den interne arena har vi den fordel at vi i prinsippet deler normer og språk, selv om det ofte vil være gunstig at de kirkelige samtalene i langt større grad inkluderer en presentasjon og offentliggjøring av de forutsetningene vi går inn i det kommunikative rommet og rådslagningen med.

Saken stiller seg noe annerledes når vi ønsker å etablere en arena i det offentlige rom for rådslagning om aktuelle samfunnsproblemer, eller når kirkens ulike organer ønsker å delta i den offentlige arena og selv være en aktør. I begge tilfeller stilles det noen spesifikke krav til hvordan vi uttrykker oss.

Habermas har de siste tiårene understreket at religionen og kirkene er nødvendige deltakere i den offentlige samfunnsdiskursen. Forutsetningen for at denne deltakelsen blir valid, er i følge Habermas to: For det første at den religiøse

aktøren klargjør på sine egne premisser og i sitt eget språk sine normer og verdier. For det andre må den religiøse aktøren akseptere at i det offentlige rom må argumentasjonen skje på premisser som er forståelige for andre deltakere (Se Habermas m.fl. "An awareness of what is missing", Polity Press 2010).

Kirkemøtets vedtak i klimasaken de siste årene har etter min oppfatning klart begge deler. Det er en rekke vedtak som i språk og innhold uttrykker kirkens eget grunnlag, og samtidig er det flere vedtak som er formulert slik at de er forståelige og tilgjengelige for samtale, debatt og kritikk, uavhengig av normativ forankring. I uttalelsen om forvaltningen av Statens Pensjonsfond Utland er begge elementer inne i samme uttalelse.

Det interessante er at når kirken uttaler seg i sitt eget, religiøse språk, vekker det liten debatt og samtale i det offentlige rom. Derimot blir det betydelig mer diskusjon når kirkens uttalelser skjer i et språk det offentlige rom som helhet gjenkjenner og kan forholde seg til. Under forutsetning av at det er en sammenheng mellom de normative, religiøst formulerte posisjonene og de allmenne, gjerne politisk formulerte posisjonene, er dette som det bør være. Dette er også godt forankret i en bred teologisk tradisjon om Guds viljes tilgjengelighet for alle, uavhengig av tro og forhold til Guds spesielle åpenbaring i Jesus Kristus.

Hvordan kan så kirken som arena i det offentlige rom opptre lokalt i f.eks. klimasaken? I tråd med det som her er sagt, kan kirken lokalt legge til rette for at aktører i lokalsamfunnet møtes på tvers av interesser, verdier og kompetanse, for å rådslå om hvordan ulike samfunnsutfordringer kan løses. Inn i en slik samtale kan kirken lokalt understreke viktige anliggender forankret i kristen etikk, som så ulike aktører behandler. Ikke sjelden vil det være naturlig at temaene knyttes opp til nasjonale anliggender som fattigdomsbekjempelse lokalt, bosetting av flyktninger eller, slik Kirkemøtet nå har oppfordret til, klimaspørsmål. Sentralt bør politiske beslutningstakere være i slike rådslagninger og da i full bredde. Forut for selve rådslagningen kan

en gjerne feire gudstjeneste med særlig oppmerksomhet i tekster, salmer og bønner på det tema en vil behandle. Relevansen av arenaen øker dersom en klarer å gjennomføre slike rådslagninger flere ganger slik at de politiske beslutningstakere står til ansvar for hvordan rådslaget ble fulgt opp.

KIRKEN SOM AKTØR I DET OFFENTLIGE ROM

Når kirken utvikler slike arenaer i det offentlige rom, opptrer en også som aktør. Dette skjer først og fremst ved saken man velger å engasjere seg i. Når Kirkemøtet igjen valgte å løfte klimasaken så høyt, gjør en kirken til en aktør i samfunnsdebatten, fordi kirken da sier at denne saken er særlig viktig. Selve vedtaket til Kirkemøtet understreker dette og reflekterer den brede konsensusen i den økumeniske kirke, at klimasaken er vår tids største samfunnsutfordring. Grunnlaget for dette er at den nåværende utviklingen allerede fører til stor menneskelig lidelse, og at den i nær framtid vil innebære dramatiske demografiske forflytninger og økte lidelser for de allerede mest utsatte.

Men er det legitimt at Den norske kirkes øverste organ går et skritt lengre og ber sine medlemmer legge betydelig vekt på klimapolitikken i politiske valg? Flere har ment at dette ikke er legitimt, og at Kirkemøtet her gikk for langt i å binde samvittighetene. Dette er jeg ikke enig i. I et demokrati er politiske valg nøkkelen til samfunnsendring. Dersom kirken ikke skal kunne ytre seg om hvilke saker medlemmene bør legge vekt på ved valg, delegitimerer kirken i realiteten den demokratiske prosessen. Verre er at det da utvikler seg en ny variant av den gamle ordningsteologiens tanke om at kirken ikke skal befatte seg med statens oppgaver, men overlate disse til den kristelige fyrste eller folkets fører. I dag skulle dette da gjelde folkets valgte representanter som gjennom sitt demokratiske mandat kan styre som de vil uten at kirken bør bry seg.

Derimot er det i en luthersk kontekst krevende å anbefale spesielle partier eller regjeringskonstellasjoner, slik Kristenfolkets konferanser gjør,

og slik enkelte kirkeledere gjør der abortspørsmålet er sentralt. Kirkerådets pressemelding om at Kirkemøtet oppfordrer folk til å stemme grønt, kunne misforstås i samme retning, Men det var altså ikke Kirkemøtets vedtak.

Forutsetningen for en slik oppfordring er nettopp medlemmenes frihet og ansvar, og at kirkens representanter er tilgjengelige for debatt, kritikk og samtale. Uenighet med Kirkemøtets vedtak stenger ikke ute fra kirkens fellesskap rundt Ord og Sakrament. Tvert om var det gunstig at det i Kirkemøtet var noen som stemte i mot – for å sitere Gerhardsens berømte utsagn fra EF-diskusjonen i 1972: ”Dersom det ikke finnes EF-motstandere i Arbeiderpartiet, bør vi skaffe oss noen.” I tiden fremover er det avgjørende at vi som Kirkemøte reflekterer medlemmenes synspunkter og tør la ulike syn komme til orde. Ellers kan ønsket om kirkelig konsensus og utydighet bli svært beklemmende og minne mange av oss om et åndelig klima i organisasjon, kirke og bedehus vi ikke vil tilbake til.

Kirken som aktør i det offentlige rom må allikevel i hovedsak stimulere ulike kirkelige aktører til å delta i debatten i det offentlige rom om sentrale samfunnsspørsmål. Ulike aktører på ulike nivåer og med ulike roller må finne sine

posisjoner, arenaer og handlingsrommet som er naturlig for dem. Det kirkelige mangfoldet må i slike saker blomstre, og vi må utvikle personer og organisasjoner med særlig kompetanse og ressurser til både selv å delta og utruste mennesker til å delta. Et særlig ansvar hviler på de diakonale institusjonene og organisasjonene som er kirkens fremste kompetansesentre for samfunnsutvikling. Ulike kirkelige organer må i langt større grad utfordre disse til å se seg selv som en ressurs- og kompetansebase for kirkens samfunnsengasjement. Organisasjonene selv må kontinuerlig videreutvikle sin kirkelige forankring og se seg selv som spesialiserte organer for kirkens sendelse til og i verden.

KONKLUSJON

Det hevdes stadig at kirken kun skal uttale seg på et overordnet og normativt verdigrunnlag. Dette er åpenbart en hovedsak og bør forkynnes og bes fram i hver eneste gudstjeneste. Men dersom vi bryr oss om menneskers hverdagsliv, er dette ikke tilstrekkelig. Da må vi tørre å involvere oss i den konkrete diskurs i det offentlige rom. Bare slik er vi trofaste mot oppdraget Gud har gitt oss i denne verden.

KIRKEN MÅ VÆRE AKTIV I SAMFUNNSDEBATTEN FOR Å VÆRE KIRKE

AV MARIANNE HERMANN BREKKEN, TEOLOGISTUDENT PÅ MF OG MEDLEM AV MØRE BISPEDØMMERÅD
MARIANNE.H.BREKKEN@GMAIL.COM

Tidvis fremstår det som en vanskelig og uforståelig grense, hva som er politikk og ikke. Dette gjelder også når man diskuterer hva Kirken kan, skal og ikke skal mene noe om. Politikk er ikke bare partipolitikk, men alt som foregår i samfunnet kan på en eller annen måte ansees for å være politikk. Kirken har lenge vært en naturlig høringsinstans når det kommer til endring i blant annet bioteknologiloven og ekteskapslov. Her er det få eller nesten ingen som reagerer på at kirken mener noe; når kirken maner til edruelighet i petroleumsutvinningen ropes det derimot om en blanding av religion og politikk.

I etterkant av årets Kirkemøte er debatten om kirkens rolle som politisk aktør igjen blitt diskutert i ulike fora. Dette er et tilbakevendende tema og kommer ofte til overflaten når kirken velger å uttale seg om saker som anses som kontroversielle. Motstanden mot Irak-krigen på begynnelsen av 2000-tallet er et eksempel hvor kirken sto samlet, men fikk kritikk for sitt engasjement. I 2007 ba Den norske kirkes ledere om et fem års moratorium i olje- og gassletingen. Den gang som i etterkant av Kirkemøtets vedtak i år gikk røster ut og mente at dette er noe kirken verken kan eller skal mene noe om. Kirken skal derimot konsentrere seg om troen på Gud. Men konsentrerer kirken seg om det den skal, og tar kirken sin oppgave på alvor dersom den velger å tie når mennesker og skaperverket krenkes?

KIRKENS TRO

Kirkens trosbekjennelse har tre artikler: Troen på Gud Skaperen som har skapt verden og satt menneskene til forvalter av den. Troen på Jesus

Kristus vår frelser som kaller oss til tro og til etterfølgelse. Troen på Den Hellige Ånd som samler mennesker i kirkens fellesskap. Troen på den treenige Gud kan fungere som en rettesnor når kirken skal navigere seg frem til hva den skal mene noe om. Kirkens politiske engasjement må være teologisk begrunnet og utledet av troen på den treenige Gud. Klimaengasjementet til kirken springer ut av troen på Skaperen som har gitt mennesket forvalteransvaret. Om kirken tar forvalteransvaret på alvor må den si ifra når skaperverket krenkes og ødelegges. En tro på Jesus Kristus og et liv med ham som forbilde gjør at vi ikke kan tie når vår neste lider. Med Jesus som forbilde må kirken si fra når vår rikdom skaper klimaendringer og tørke for mennesker i Kenya – eller når tekstilarbeidere i Bangladesh, som produserer klærne vi bruker, mangler arbeidstakerrettigheter. En kirke som ikke sier ifra når den ser urett, er en kirke som ikke tar sin rolle på alvor. Kirken blir ikke mer kirke om man lever isolert og taus. Jesus var radikal; han kritiserte makthavere og oppfordret oss til å sette vår neste foran oss selv. Vi skal elske Gud og vår neste som oss selv; dette må få konsekvenser for våre liv og for kirkens liv i dag.

MINDRE POLITISKE SAKER?

På årets kirkemøte ble det behandlet flere saker som berører den politiske dagsorden; at kirken har meninger i disse sakene er det derimot ikke så mange som kommenterer. I kirkeordnings-saken oppfordrer man norske myndigheter til å overføre arbeidsgiveransvaret for prester til kirken, og man oppfordrer regjeringen til å endre

stemmerettsalderen ved kirkelige valg til 16 år. En annen sak på Kirkemøtet var Stålset-utredningen *Det livssyns åpne samfunn*. Hensikten med utredningen var å se på statens helhetlige tros- og livssynspolitikk. Religionsundervisning i skolen, gravferdsforvaltning, statsstøtte til religions- og livssynssamfunn, Den norske kirkes posisjon som majoritetskirke, vigselfrett og institusjonsprestjetenesten er noen av temaene som berøres i meldingen.

Oppfølgingssspørsmålene til dem som mener at kirken ikke skal mene noe om forvaltning av petroleumsressurser, men samtidig mene noe om vigselfrett, religionsundervisning og statsstøtte, er om dette er saker som er mindre politiske? Er dette saker kirken har mandat til å uttale seg om, mens man ikke har mandat til å uttale seg om forvaltningen av skaperverket? Hvem er det som skal få definere en sak som ”for” politisk for Kirken?

Kirken skal og bør uttale seg om hvordan forholdet mellom stat og kirke skal se ut, og hvordan det livssyns åpne samfunn skal være; samtidig er det en kunstig skillelinje som dras mellom slike saker og det at kirken uttaler seg om olje. Det er ikke slik at bare fordi kirken har lengre tradisjon om å uttale seg i disse sakene at det er mindre kontroversielt eller mindre politisk. Religionspolitikk er en svært høypolitisk sak i norsk offentlighet, og den er like omdiskutert som petroleumsnæringen.

RELEVANT KIRKE

En kirke som ikke tør å ta tak i vanskelige og kontroversielle saker, fremstår for meg som en lite relevant kirke. Kirken må leve med at det finnes ulike meninger blant kirkens medlemmer, og at også kirkens ledere i noen saker har ulike meninger. Samtidig er det enklere å forholde seg til en kirke man noen ganger er uenig med, enn en kirke som ikke forholder seg til hvordan samtiden ser ut, og hvordan mennesker og skaperverket behandles. Det at kirken skal mene noe i en del spørsmål som handler om menneskeverd og forvaltning av skaperverket, åpner for en diskusjon om hva kirken skal mene. Det er fruktbart også for kirken at det finnes ulike

meninger; det gjør at man må arbeide med den teologiske begrunnelsen, og at man holder fast på at vi enda ikke kjenner alle svarene. At det finnes ulike meninger innenfor kirken, må derimot ikke bli et argument for å velge ikke å si noe. Det å forholde seg taus er også en mening. Det finnes nok historiske tilfeller hvor kirken har stått og sett på overgrep uten at man har talt tydelig. På barneskolen lærte vi at det å se noen bli mobbet og ikke si fra, var like ille som selv å mobbe. Kanskje kan denne enkle barnelærdommen også være en påminnelse for kirken. Skal vi være etterfølgere av Jesus, må vi også tørre å si ifra når det gjelder.

SKAL KIRKEN UTTALE SEG OM ALT?

Kirken kan og skal ha meninger om mye; samtidig må det være en kontinuerlig diskusjon om hvor hensiktsmessig det er at kirken som helhet uttaler seg i enkeltsaker. Her er det ingen fasitsvar, men noe som må diskuteres i den enkelte situasjon. Våre søsterkirker i Danmark og Sverige har valgt ulikt når det kommer til politisk engasjement: Den svenske kirke uttaler seg blant annet om fiskekvoten i Østersjøen, mens den danske kirke i sin tid valgte ikke å ta stilling i spørsmålet om Irak-krigen. Den norske kirke ligger kanskje et sted midt i mellom, og det bør den også. At kirken kan mene noe om mye, betyr ikke nødvendigvis at man alltid skal mene noe. Når Den norske kirkes organer velger å uttale seg, blir det lagt merke til av mange. Kirken har et kall til å tale for de stemmeløse og for dem som ikke høres i samfunnsdebatten; dette er noe kirken har troverdighet til å gjøre; en slik posisjon gir også et ansvar. Ansvaret ligger i ikke å utnytte denne stemmen.

Men når kirken sier ifra og påpeker urett, så skal den rope; den skal protestere, og den skal gi beskjed om at man må endre kurs. I romfolke-debatten og i debatten om asylbarna så skal kirken gå hardt ut og holde fast på at dette handler om menneskeverd og enkeltmennesker som har den samme verdi som du og jeg. I klimasaken så skal kirken kreve en omlegging fordi fattige mennesker i sør rammes av vår industri. Men så kommer det vanskelige spør-

målet: Hvilke saker er ikke så viktige at de fortjener kirkenes stemme?

FELLESKAPETS ANSVAR

Mennesket ble skapt i Guds bilde, og mennesket som fellesskap ble gitt forvalteransvaret. Kirken skal fremme en tro som fører til etterfølgelse av Jesus, men man må vokte seg for å fremme en tro der man sier at klimaendringer og arbeidstakerrettigheter endres bare ved endringer i enkeltpersoners liv. Enkeltmennesker kan og bør arbeide for å gjøre en forskjell både i eget liv og i samfunnet. Samtidig må det erkjennes at det trengs politisk handlekraft for å gjøre store endringer. Bibelen vektlegger det menneskelige fellesskapet og at fellesskapets liv må reguleres slik at det fremmer det gode. Kirken må også vektlegge fellesskapets ansvar når den uttaler seg politisk. Det er ikke kirkenes oppgave å regulere fellesskapet, men kirken kan og skal komme med innspill som fremmer det gode for menneske og for skaperverket.

SAMFUNNET ER TJENT MED EN AKTIV KIRKE

I debatten om religionens plass i offentligheten advares det ofte mot sammenblandingen mellom religion og politikk. En sammenblanding som gir kirken politisk makt, er uheldig, men samfunnet tjener på å ha en kirke som engasjerer seg i politiske spørsmål. Med en kirke som er aktiv i samfunnsdebatten, kan det politiske rommet utvides, og det kan bli plass til etiske argumenter som ikke alltid er like tilstedeværende. I debatten om asylbarna trengs det aktører som ikke vektlegger innvandringspolitiske hensyn, men som sier fra at dette er barn. I klimadebatten trenger man aktører som har langsiktige perspektiver, og som presser politiske myndigheter til valg som er gode for skaperverket og vår neste over en lengre tid enn neste stortingsperiode.

Kirken skal forkynne evangeliet og fokusere på Gud, men i forkynnelsen av evangeliet og i fokuset på Gud så står samhandlingen med mennesker og med skaperverket så sentralt at det ikke kan overses.

luther

Vegard Holm

PÅ SPORET AV NOE EKTE

249,-

«Vegard Holm har skrevet ei utfordrende og god bok. På konkret og livsnær måte går han i dialog med erfaringer i unge voksnes livsverden: Hvem er jeg i ferd med å bli? Hvordan kan jeg gjøre kloke livsvalg i samsvar med grunnleggende verdier? Hva betyr det å leve som kristen ungdom i dag? Holm reflekterer nyansert. Han formulerer tydelige utfordringer og formidler sentrale teologiske innsikter på en lettfattelig måte. Jeg håper boka får mange lesere.»

Leif Gunnar Engedal,
professor i praktisk teologi

www.lutherforlag.no

SØSTER MEGAN, PAVEN OG KJERNEKRAFT

AV MARITA SØRHEIM-RENSVIK, TEOLOG. POLITISK RÅDGIVER, DEN NORSKE AMBASSADEN I WASHINGTON
MARS@MFA.NO

For to uker siden ble en 83-år gammel romersk-katolsk nonne og hennes to middelaldrende medhjelpere dømt for innbrudd i et kjernefysisk område i Tennessee. Saken fikk, ikke overraskende, betydelig mediedeckning i USA. Det var i juli i fjor at de tre brøt seg inn i anlegget som produserte verdens første atombombe. Søster Megan beskriver innbruddet som en demonstrasjon mot en virksomhet som ”bare skaper død”. Hun smilte da dommen ble avsagt; mange i forsamlingen gråt. Da de forlot rettssalen, hørtes salmesang fra rekkene.

Det er ingen tvil om at Søster Megan får mange til å smile fordi hun er så gammel og bryter med så mange fordommer, fordi hun gjorde noe som tross alt var så risikofyllt og ”sprøtt”, men også fordi det er inspirerende å høre om mennesker som tør å agere når noe stort og viktig står på spill. Som nordmann er det lett å se henne som helt. De fleste hos oss er enige i nedrustningsagendaen og synes at atomkraft burde unngås. Er Søster Megan et forbilde for oss som kristne og som kirke?

Jeg ønsker meg en aktiv og engasjert kirke som tør og vil leve midt i liv og samfunn. Men hva betyr det, og hvor langt kan kirka gå? Langt de fleste vil være enige i at kirka ikke skal bryte loven om det ikke er krig eller ekstreme forhold som råder. Slik sett er søster Megan kanskje ingen god inngang til denne samtalen. Likevel kan historien tjene som illustrasjon på et par forhold.

For det at søster Megan brøt seg inn på dette kjernefysiske området, det har helt sikkert vært inspirerende for mange kristne. Og det har

sikkert vært en øyeåpner for mange som ikke til daglig forholder seg til Bibel og bønn, en påminner om at tro handler om livet som leves. Men ville det vært like inspirerende om det var Paven som gjorde det?

Selv om den offisielle kirkeledelsen og de kristne må ses i sammenheng, påhviler det åpenbart kirkenes øverste ledelse et ekstra stort ansvar når man uttaler seg politisk om konkrete agendaer og spesifikke løsninger, iverksetter kampanjer og større initiativ. Med ett blir det Kirken og Troen som sier og mener dette og hint. Det finnes, etter mitt skjønn, adskillig større rom for den enkelte kristnes og den lokale prests engasjement. Det er ikke det samme om det er søster Megan eller Paven som bryter loven i pur idealisme.

Men også når søster Megan handler, kan konsekvensene bli dårlige. Jeg tror jeg en gang skjøv fra meg en konfirmant ved mitt engasjement for tredje verden og integreringspolitikk. Det er fremdeles vondt å tenke på. Det slår meg at noen av oss til tider tillater større takhøyde og bedre tid til medvandring når det gjelder spørsmål om Den hellige ånds eksistens eller betydningen av Jesu død, enn når det omhandler dagsaktuelle politiske spørsmål. Vi distanserer oss kanskje fra tidligere tiders klare forskrifter om klesdrakt, dans eller alkohol, men vi blir dogmatiske og dømmende når noen stiller spørsmålsteget ved vår forståelse av miljøsakene eller samlivsspørsmål.

Vi skal mene noe om dette. Selv er jeg gift med en kvinne og er takknemlig for alle som kjemper for at jeg med mitt liv og min familie skal få plass

og rom i kirken. Men jeg håper at vi ikke blir for strenge med hverandre. Går det an å være kristen og for atomkraft? Det går an i svært mange land. Er det riktig å stenge noens dør (eller heve terskelen til det uoverstigelige) til kirkerommet for noen, fordi de mener annerledes enn vi om dette? Jeg tror kirken noen ganger kan komme i skade for å gjøre nettopp det, med bare gode intensjoner om å kjempe de viktige kampene. Spørsmålet vi da må stille oss, er om det er verd det.

Det kan hende at det er verd det. Sør-Afrika og kampen mot apartheid er velkjent. Og det er heller ingen hemmelighet at kirken sto på begge sider i den kampen. Det at det var ulike meninger blant de kristne, innebar ikke på noen måte at kirken skulle holdt munn og forholdt seg passiv. I ettertid er det lett å se hvor kirken burde vært. Det var ikke like tydelig underveis. Noen tok den kampen, og de møtte kritikk, også for politisering av troen. Slik kritikk er lett å frem-

sette. Det må ikke stoppe oss. Men vi skal være varsomme.

Det er mitt femte år i utlandet. Vi har bodd i Malawi i sørlige Afrika i en kort treårsperiode, og vi har to år bak oss i USA. Det gjør at jeg bør uttale meg med ydmykhet om norsk virkelighet de senere år. Men det gjør også at jeg i lang tid og på mange vis har støtt på de oppleste og vedtatte sannhetene i norsk kirke- og samfunnsliv fra andre vinkler. Sammenhengen mellom tro og politikk ser annerledes ut fra Afrika, og det ser annerledes ut fra denne siden av Atlanteren, enn det gjør fra Norge.

Jeg vet ikke hvordan vi som kirke best skal forstå vår rolle som radikale Jesus-etterfølgere på den politiske arenaen. Men jeg skulle ønske vi turde være leverandører av grunnleggende tro og verdier, aktive medvandrere heller enn konkluderende produsenter av politiske opprop. Jeg skulle ønske at vi kunne være rausere og åpne og tenkende, i politikken som i teologien.

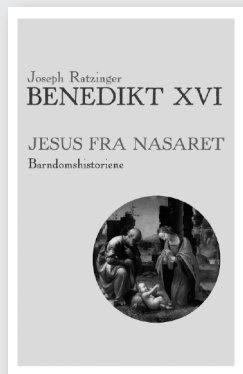
Joseph Ratzinger

BENEDIKT XVI

JESUS FRA NASARET

Barndomshistoriene

249,-

Denne tredje boken til Joseph Ratzinger/ Benedikt XVI fullfører hans biografi om *Jesus fra Nasaret*. Barndomshistoriene er å forstå som en prolog til de to foregående bøkene *Jesus fra Nasaret: Fra dåpen i Jordan til forklarelsen på berget* (2007) og *Jesus fra Nasaret: Fra inntoget i Jerusalem til oppstandelsen* (2011).

FOLKETS RØST PÅ FB

AV SUNNIVA GYLVER, STIPENDIAT OG PREST
SUNIVA@GYLVER.NO

Jeg la ut følgende melding på Facebook: Hei alle! REPLIKKER WANTED!

Jeg forbereder et temanummer til Luthersk Kirketidende, vårt eminente jubilerende blad for prester og andre kirkeledere. Det skal handle om kirkens stemme i det offentlige rom, hva vi skal uttale oss om eller handle på, hvem som skal gjøre det, og hvordan. Hva mener dere alle sammen?

Mange lot seg utfordre. Menn og kvinner i mange aldre og med ulik bakgrunn. Kristne, muslimer, sekulære og nyåndelige. Student, pensjonist, barnehageansatt, prest, tankesmielider, journalist, filosof, næringslivsansatte, veterinær, forfatter. Her er noen av replikkene:

- Mindre politikk og mer Jesus. (Hallgeir Lindal Reiten)

- Farlig å blande religion og politikk. (Iffit Quereshi)

- Jeg har vanskelig for å forstå hvordan ”mer Jesus” ikke skal ha politiske implikasjoner, f.eks. hvordan den kristne oppfattelsen av menneskets ukrenkelige verdighet skal kunne frakobles debatten om romfolket, eller hvordan forestillingen om skaperverket ikke skal ha betydning for hva man mener om miljøpolitikk. For meg blir ikke det ”mer Jesus”; det blir mindre, en privat Jesus for det lukkede rom der han kanskje tillates å mene noe om samlivsformer – som om det ikke er politisk. (Håvard Syversen)

- Vi trenger i hvert fall en kirke som lever ut troen i handling – ikke bare i meninger. Da må handlingene og meningene preges av kjærlighet og respekt – slik at det gjenspeiler Ham. For det er vårt viktigste oppdrag: å gjøre Ham synlig i

verden! (Jorunn Andestad Langmoen)

- ”Når Jesus sier at det største bud er at vi skal elske Gud, og vår neste som oss selv, så må det få sosiale, økonomiske, politiske konsekvenser. I den enkelte troendes liv. I fellesskapets liv.” Eg trur vi må være ryddige: Gudstenestefeinga og preike bør ikkje bli ein politisk talarstol, men være ein fellesskap der alle kan kjenne seg velkommen. Eg meiner ikkje at preika aldri skal utfordre eins personlige liv (om det så angår politiske saker), men ein skal være svært bevisst på at mange kjem til kyrkja for å finne ro og påfyll. Det fins nok av stemmer rundt oss, som maner til kamp; eg syns ikkje gudsteneesta skal være ein slik stad. Her må nådemidla være i fokus, syns eg. Men gjennom organisasjonsliv, ved å støtte politiske aktørar som KN og liknande, kan kyrkja slutte seg til fellesskap som er eksepsjonelle i arbeidet for ein meir rettferdig verden. Eg meiner med andre ord at ein må skilje mellom gudsteneestefeinga og kyrkjjas engasjement på andre områder. (solveig frafjord)

- Å ikke ha en stemme vil si å gi en stemme til status quo. Så det er umulig å være nøytral... Det var kirker som argumenterte for at man ikke skulle blande seg i politikk, da det var slaveri i sørstatene i USA – og disse var med å opprettholde slaveriet... Det samme gjelder i dag – for eksempel med moderne slaveri... som det er mye av! (Thea Haavet)

- Det må være bredde i dette. Jeg er skeptisk til at de som har formell makt i kirken, går ut med sterke politiske meninger og signaler. De har sitt mandat ut fra evangeliet, og – vil jeg si – i snever forstand. De har også, selvsagt, et etisk

ansvar, men dette må forvaltes på grunnleggende basis og ikke være en del av den daglige, politiske debatt og meningsdannelse. Jeg er for at mange kristne engasjerer seg i spørsmål knyttet til klima og hvor og når det skal bores etter olje. Men jeg synes ikke at det er like bra at kirken formelle maktelite og meningsbærere sier for mye om dette. De bør gjerne legge tydelige premisser, men overlate konklusjonene til de engasjerte troende som gjerne må ha ulike oppfatninger. Når kirken formelle maktelite uttaler seg på mange felter med sin kirkelige autoritet i ryggen, blir det mindre (for lite) plass til andre røster fra kirken side. (Eyvind Skeie)

- Husk på hvorfor en blir spurt. Hvis det kristne særpreget forsvinner, kan en like gjerne – kanskje heller – snakke med en fagperson på emnet. Ikke vær redd for å vise relasjonen mellom kirken meninger og Bibelen! Det er jo det som gjør kirken annerledes enn andre som uttaler seg. (Eivind Algrøy)

- Jeg mener at jeg som forkynner vil være tannløs og feig hvis jeg ikke våget å tale Jesu ord om oppbrudd og forandring inn i vår tid. Det handler over hodet ikke om partipolitikk, men ord som skal skape forandring i menneskers liv og i verdens liv. Det kan av og til komme til å bli politisk. En av mine favoritter er jo Magnus Malms nydelige bok "Et hjerte større en verden – å følge Jesus i lys av Bergprekenen", hvor han nettopp bringer Jesu ord inn i vår tid. Kløften mellom fattig og rik, jakten på synliggjøring og bekreftelse, stress og splittethet, arbeid og livsopphold, vår plass i jordens økosystem osv. Skal vi tolke det svært så vidt, har jo også kirken mange forbønner til alle tider hatt et preg av en politisk undertone eller...? (Thomas Berbm)

- Som Lech Walesa skal ha sagt: "Ord er det nok av, men handlinger er dyrebar." Likevel: Jeg mener at prester, for å være meningsbærende i det offentlige rom utenfor kirkerommet, bør kunne uttale seg om alle etiske problemstillinger. Bruk gjerne begrunnelser fra de kilder dere finner relevante. Samfunnet trenger røster fra alle meningsbærende grupper, og samfunnet har også finansiert utdanningene til presteskaper. Altså kan samfunnet kreve at prestene uttaler seg også

ut over kirken fellesskap (?). Og så må dere omsette tale til handling:) Til slutt: "Vær taus – eller si noe som er mer verd enn taushet." – Euripides. (Karl Reksten T).

- Kirken gjør ikke valg for mennesker, men mennesket gjør valg ut fra det som kirken holder fram som verdigrunnlag. Kirken er ikke saksorientert, men menneskeorientert. Får da Sønnen frigjort dere, blir dere virkelig fri, sa Jesus Kristus. En annen funksjon har ikke kirken. Den skal proklamere et verdigrunnlag som gir mulighet for mennesket til å finne sin frihet. Kirken kan ikke og må ikke tie når mennesket mister sin verdi av forskjellige årsaker. (Ole Johnny Møyholm).

- Jeg er blitt mer og mer skeptisk til at kirken skal bli for konkret i politiske spørsmål. Og årets Kirkemøte synliggjorde dilemmaet. Hvilken kompetanse har Kirkemøtet til å vedta at vi bør bruke 10 % av SPU til investering i fattige land? 100 % hadde vel vært mer i tråd med Jesu ord til den rike mannen. Jeg har mindre og mindre tro på at kirken, som kirke, skal vedta for mye om virkemiddelbruk. Kirken skal aldri la samfunnet eller kirken glemme sitt ansvar for de fattige, skaperverket, de fremmede, osv. Og det skal vi holde fram for verden i ord og gjerning, men vi behøver ikke et resolusjonsverksted til. Men jeg ønsker meg mange aktivistiske organisasjoner a la KN og Korsvei som diskuterer, presenterer og aksjonerer for konkrete saker – på samme måte som kirken og menighetene BØR være konkrete i sin diakoni. Men det er noe annet enn at Kirken skal vedta prosentandeler og annen politisk virkemiddelbruk. Når kirken snekres resolusjoner som like godt kunne vært vedtatt på et politisk årsmøte, så reduserer den sin egen betydning som den som alltid holder fram de store spørsmålene. En kirke bør holde fram for verden idealene og la dem skinne, og så bør de utfordre de kristne til å engasjere seg politisk for å virkeliggjøre idealene. (Martin-Oskar Enstad)

Man må skille mellom Kirkens egne meninger, og kirken rolle "til å utruste til tjeneste" (Ef 4,11). Der kan det være behov for at kirken bevisst utrustrer troende til å tørre å engasjere seg i samfunnsdebatten. Når Kirken taler som

kirke, bør den i hvert fall tale på vegne av de svakeste OG påpeke urettferdighet. Et slags ombud for folket når staten gjør feil? (Hermund Haaland)

- Apropos å blande religion og politikk. Jeg tror Kirken må tørre dette. Kirken må tørre å være etikkens vokter. Jeg mener biskopen i Sør Hålogaland, Tor Berger Jørgensen, er et godt eksempel i så måte. Det er sterkt å oppleve hvordan han engasjerer seg i f.eks. asylsaker. Ellers må Kirkens folk i større grad vokte seg for ikke å virke fordomsfulle, fordømmende og moraliserende. Det er for mange eksempler på det. Kirken må bli en modigere formidler av kjærlighet og tilgivelse. (Gry Orfei Solbraa).

- Jeg hørte en tragisk debatt om dette der en fra FrP gjentok kritikken av at kirken mente noe om politikk generelt og olje og klima spesielt. Jeg mener kirkens viktigste oppgave er å være en synlig og positiv kraft i lokalmiljøet. Det er her grunnfjell bygges. Så må kirken også kunne mene noe om alt, der det handler om verdier. Og i sentrale verdispørsmål må kirken delta og være tydelig. Viss ikke kirken som er bygd på verdier, skal bli hørt, hvem er da kvalifisert. Kirkens representant i nevnte debatt sa også noe som virker riktig: Kirken tar ikke politisk standpunkt, men fremmer sitt verdisyn. Så må den enkelte selv gjøre seg opp mening om hva summen av egne meninger medfører, til høsten. (Jens Petter Homleid)

- Det er ingen ting i veien for at Kirken skal være etikkens vokter, slik det er nå. Å være etikkens vokter er ikke å blande religion og politikk. Det er tvert imot å være Kirke, det. Politikk handler om å ta standpunkt når goder skal fordeles i samfunnet, og lover og regler skal vedtas. Å være vokter av etikk er å snakke forkynnende inn i samfunnet om hva Kristus fortalte oss om normgrunnlaget vi bør lytte til:) Og det er noe

ganske annet enn å fortelle folk hva de bør stemme, eller hva resultatet av en avstemning må bli. For den som lytter, bestemmer selv hva de synes om politikken som føres, og hvilken politisk beslutning de ønsker å støtte selv. Men Kirken støtter ingen politikk. Den støtter evangeliet! (Marianne Lsth)

- Det interessante er at Gud garantert hadde en plan for menneskene da han delte ut visse regler for oss, til etterfølgelse. Men menneskene er ikke i stand til å forvalte dem. Kirken er drevet av mennesker, og det gjør kirkehistorien tidvis til en grøsser mer enn skjønnlitterær historie. Hvordan skal da kirken som institusjon forvalte Guds regler?

Kanskje kirken burde være stedet man kan komme til for å møte Gud og ikke mennesker? Altså ikke en kirke uten mennesker, men en kirke fri fra forvaltere av regler?

Gud fikser opp i reglene selv! For dem som er spesielt interessert i regelverket, kan man selvsagt få opplæring av utdannet personell! Og for politiske engasjerte kristne har man heldigvis demokratiet ”på plass” i Stortinget det man med frimodighet kan ytre kristenpolitisk syn! Eller? (Cathrine Bakke Ulvik)

- Mer Jesus? Ingen som jeg kjenner til, har vel hatt større innvirkning på menneskeverd, likeverd og respekt for mennesket enn Jesus! Og da er det klart at hans ord må gjelde også i samfunn og politikk også i dag. Det må på ingen måte bety at kirken skal styre staten, ei heller at staten skal styre kirken. Men historien har vist at når kirken bare blir åndelig, så kan t.o.m. ideologier som nazisme, apartheid og annet få rom. Takk til Bonhoeffer og Tutu som var tydelige på dette! Vi trenger slike fremdeles! Takk til kirkemøtet som sa tydelig fra om forvaltning og SPF (Statens pensjonsfond)! (Oddvar Tveito)

SVAR TIL CHRISTOFFERSEN

AV BJØRN HELGE SANDVEI, FØRSTELEKTOR EMERITUS VED DET TEOLOGISKE MENIGHETSFAKULTET
BJ.SANDVIK@C2I.NET

Svein Aage Christoffersen (SAC) har i LK nr. 10 en kommentar til min artikkel i nr. 8 om samlivsutvalgets innstilling. Jeg opplever at han er så ivrig etter å kunne løfte sin retoriske kårde at han har oversett en del momenter i artikkelen. Dette gir meg imidlertid en anledning til å presisere og gjenta noen av mine synspunkter.

1. SAC opplever min artikkel som preget av "skråsikkerhet". Jeg har forsøkt å tolke Paulus-tekstene på bakgrunn av hva vi kan vite fra antikke kilder. Jeg mener at et klart trekk ved en rekke av disse kildene er at varige og trofaste homofile partnerskap fremstilles som en parallell samlivsform til heterofile partnerskap/ekteskap. Det gjelder filosofiske tekster (Platons Symposion), historiske tekster (f.eks. om "Den thebanske skare"), poesi (Sappho, Straton, etc.) og populærlitteratur (Xenofon av Efesos). Denne sidestillingen kommer særlig klart til uttrykk når f.eks. den homofile debattdelegeren i Plutarks bok "Erotikos" sier: "Til trekningen mot unge gutter og mot kvinner dreier seg om en og samme sak: [erotisk] Kjærlighet." Den som arbeider med antikkens historie, vil generelt være varsom med å uttale seg med (skrå)sikkerhet om hva fortidens mennesker kunne vite. Men man kan drøfte sannsynlighet. En historisk vurdering av tiden og tekstene, slik jeg har forsøkt i min artikkel, gjør etter mitt skjønn det Paulus-bildet som jeg tegner, svært sannsynlig. SAC kaller det å "gjette". Jeg vil heller kalle det en sannsynlighetsslutning.
2. SAC hevder at "Paulus snakker om menn

som ligger med menn. (...) Hvorfor skriver han bare om de seksuelle handlingene?" Her fristes jeg til å vende SACs ord mot ham selv: Dette er "ganske enkelt tøv". For det første sidestiller Paulus mann og kvinne når han, som en av de få i sin samtid, tar opp både mannlig og kvinnelig homoseksualitet (Se LK s 211). For det andre bruker Paulus i Rom 1,24–27 et begrepsapparat som fokuserer på den seksuelle drift som riktignok i neste omgang leder til seksuelle handlinger: "epithymia" (lyst, begjær), "pathos" (lidenskap), "oreksis" (drift, begjær)". For det tredje nevner Paulus i 1 Kor 6,11 at det fantes mennesker i menigheten med homoseksuell adferd i sin fortid. Som en erfaren lærer, menighetsleder og sjelesørger er det høyst rimelig å anta at Paulus har fått betydelig innsikt i hva det må ha kostet å endre livsstilen så radikalt for en Korint-homse.

3. Har Paulus hatt de samme begreper og den samme fortolkningshorisont som oss, spør SAC retorisk. Svaret er selvfølgelig nei. Men nettopp derfor blir en kulturhistorisk analyse viktig, for at vi kan danne oss et mest mulig sakssvarende bakteppe for apostelens samlivsetiske veiledning (Se LK s 211). Eller mener SAC at det ikke fantes mennesker med en likekjønnet seksualdrift før i 1869?
4. Ifølge SAC er "[Sandvei] bare opptatt av å eksegere Paulus." Disposisjonsmessig er det feil. I et langt, første avsnitt søker jeg å trekke opp noen kulturhistoriske linjer for å unngå å lese Paulus anakronistisk. Og i et avsluttende avsnitt kommenterer jeg sam-

livsutvalgets unyanserte bruk av begrepet "samliv". Men ellers tar jeg gjerne SACs kommentar som komplement. Og tanken streifer meg: Det hadde ikke vært så dumt om samlivsutvalget hadde vært mer energisk og grundig i sin Paulus-eksegese. SAC illustrerer selv dette behovet ved sin bruk av det norske ordet "kjærlighet", uten å reflektere over forskjellen mellom det greske begrepet "erôs" (som som ikke forekommer i NT – heller ikke i verbale avledninger) og "agapê" (1 Kor 13,1.2.3 etc.; Rom 13,10). Jfr. SACs refleksjoner om nestekjærlighetsbudet som "Paulus kan skrive perspektivrikt om". Er det her grunnen ligger til at SAC heller ikke kommenter min påpekning av den merkelige sidestillingen av den erotisk ladede Høy-sangen og den ikke-erotiske 1 Kor-teksten kap 13 (LK s 212)?

5. SAC har rett i at jeg skriver at samlivsutvalget hevder at Paulus har en "asketisk" holdning til seksuelllivet". Jeg tar gjerne selvkritikk på manglende presisjon her. Utvalget skriver at Paulus hadde "et asketisk

forhold til ekteskap og sex" (1 x) og "asketiske trekk" (5 x). Men jeg mener at dette uansett ikke er en sakssvarende karakteristikk av Paulus' oppfatning av seksualiteten. Og jeg finner det påfallende at begrepet "asketisk" i en ellers nokså summarisk tekst er benyttet hele 6 ganger for å karakterisere det apostoliske vitnesbyrd.

6. To ganger i min artikkel berører jeg samlivsutvalgets holdning til den nye ekteskapsloven (LK s 210 og 213). Men SAC mener at utvalgets behandling av denne tematikken åpenbart ikke interesserer Sandvei. Det er feil. Tvert om mener jeg at samlivsutvalget burde gått mer aktivt inn i denne problemstillingen som var høyst aktuell i førkonstantinsk tid, og også vil være det nå. Jeg skulle ønske at samlivsutvalget hadde fulgt opp Lærenemndas distinksjon mellom samfunnets tiltak og kirkens oppgave som en (motkulturell) kraft i etterkonstantinsk tid, og ikke bare nøye seg med å "ta utgangspunkt i den nye ekteskapsloven", som SAC sier.

Nina Karin Monsen
SORG OG LIDENSKAP
 Filosofiske refleksjoner
 349,-

Sorg og lidenskap er en annerledes sorgbok. Forfatteren byr modig på seg selv på godt og ondt og avslører både sin svakhet og styrke i møte med sin høyst personlige sorg.

Midt i sorgen makter hun å reflektere over de store spørsmålene som er knyttet til liv og død og forpliktende samliv mellom mennesker på en måte som skaper gjenkjennelse, utfordrer til ettertanke og innbyr til kritisk dialog. Boken er båret av en intens tro – ikke bare på livet – men på Gud og det gode, og den er skrevet med sterk og ekte lidenskap.

SAMLIVSUTVALGET OG DEN ETISKE VURDERINGEN AV BIBELSKE TEKSTER SOM OMHANDLER HOMOFILI SVAR TIL CHRISTOFFERSEN

AV OLE JAKOB FILTVEDT, STIPENDIAT VED DET TEOLOGISKE MENIGHETSAKADEMIET
OLE.JAKOB.FILTVEDT@GMAIL.COM

I LK 8/13 kritiserte jeg kirkens samlivsutvalg for å ha ført en forvirrende argumentasjon når de gjør spørsmålet om hva Paulus kanskje og kanskje ikke kjente til av homofil legning og erfaring, til utgangspunkt for drøftelsen av den normative verdien til de tekstene hos Paulus som omhandler homofil praksis. Jeg argumenterte for at spørsmålet om hva Paulus kjente eller ikke kjente til, er mer eller mindre uvesentlig for spørsmålet om den etiske anvendelsen av disse tekstene i dag, og at det derfor er uheldig om dette historisk omstridte spørsmålet gjøres til noe stort tema.

I LK 10/13 svarer Christoffersen på noen av mine anliggender. Så vidt jeg kan forstå, er faktisk Christoffersen helt enig med meg i at det vesentlige spørsmålet ikke er hva Paulus *kjente til* og ikke, men hva Paulus *skriver*, og hva han kan ha *ment* med det han skrev. Christoffersen skriver så: "... antagelser om hva Paulus ikke har visst, er ikke et viktig premiss for utredningen." Der- som han med dette mener at antakelsen om hva Paulus ikke visste, ikke har spilt noen vesentlig rolle for utvalgets konklusjoner, er jeg helt enig med ham i det. Det var faktisk nettopp dette jeg forsøkte å argumentere for.

Men det innebærer i så fall at *dersom* samlivsutvalgets rapport likevel skulle komme i skade for å gi dets lesere inntrykk av at det faktisk spiller noen stor rolle fra eller til hva Paulus ikke

visste om homofili, så må dette betraktes som villedende. Jeg vil fastholde at samlivsutvalgets rapport har etterlatt et slikt inntrykk, mens Christoffersen hevder at dette inntrykket er noe jeg har konstruert på egenhånd.

Da kan det jo være greit å komme med et par eksempler fra rapporten, som lesere kan vurdere selv. Rapporten begynner sin drøftelse omkring homofili i NT med å slå fast at det ikke foreligger noen uenighet "om at det Paulus sier om homoseksualitet er kontant avvisende. Men det er et åpent spørsmål om han **kjente til homofili**". Deretter slås det fast at "spørsmålet om Paulus **kjente til** homofilt eller ikke, har betydning for hvordan vi i dag skal forstå hans kategoriske avvisning av homofilt samliv". Rapporten fortsetter så med å skrive at Paulus tolker homofile handlinger som opprør mot skaperordenen, men at "verken teksten i Rom 1 eller andre tekster sier noe direkte om Paulus **kjente til** homofil legning eller ikke". Dette gjøres så til utgangspunkt for en kulturhistorisk drøftelse der hensikten synes å være å vurdere sannsynligheten for at fenomenet "homofil legning" var "allment kjent" i antikken, og hvorvidt vi kan forutsette at Paulus kjente til dette fenomenet eller ikke.¹

Det er altså en kjensgjerning at spørsmålet om hva Paulus *kjente til*, går igjen som en rød tråd i side 56–58 i rapporten, og jeg vil også mene at lesere gis inntrykk av at det er vesentlig å komme

til rette med dette historisk omstridte spørsmålet for å kunne vurdere verdien og relevansen i det Paulus skriver. *Dersom* lesere får dette inntrykket, mener jeg man altså blir ledet inn i en blindgate.

I mitt bidrag i LK 8/13 gjør jeg også et poeng av at samlivsutvalget aldri egentlig kommer i noen reell *dialog* med den delen av det bibelske materialet som direkte omhandler homoseksuell praksis, fordi utvalget har lagt noen etiske premiss til grunn som allerede i utgangspunktet gjør dette bibelske materialet irrelevant. Jeg understreker at de bibelske tekstene som omhandler homofil praksis, ikke tar sitt utgangspunkt i homofiles livserfaring, og at de derfor vanskelig kan komme til orde dersom man på forhånd har bestemt seg for at det *eneste* som er etisk relevant, er erfaringsdimensjonen ved homofili.

Til dette svarer Christoffersen følgende: "Jeg forstår da Filtvedt dit hen at også vi i dag kan se bort fra homofiles livserfaring, når Paulus i sin tid gjorde det." Christoffersen følger opp med å slå fast at Paulus sin nestekjærlighetsetikk åpner for en synsvinkel som er "helt fremmed" for meg, og antyder at jeg neppe har syn for at det er mulig å skjelve mellom hva som står i loven, og hva som er lovens intensjon. Her tillegger Christoffersen meg en rekke synspunkt jeg ikke har, og som jeg heller ikke ga uttrykk for i min tekst.

For meg er det helt selvsagt at det finnes noen bærende premiss i sentrum av bibelsk etikk, som alt annet må prøves på, og jeg tar på ingen måte tar til orde for at Bibelen skal leses som en slags etisk oppslagsbok der ordlyden er viktigere enn de bærende intensjoner, premiss og verdier. Like selvsagt er det for meg at homofiles livserfaring må få komme til orde og gis normativ vekt, når spørsmålet om homofilt samliv drøftes i kirken i dag. At de bibelske tekstene som direkte omhandler homofili, ikke tematiserer homofiles livserfaring, er selvsagt (!) ikke noe godt argument for at kirken i dag skal bringe slik erfaring til taushet. Spørsmålet er altså ikke om de bibelske tekstene gir oss anledning til å se bort fra homofiles livserfaring, men på hvilke betingelser vi i dag (eventuelt) gis anledning til å se bort fra de bibelske tekstene.

Selv har jeg *ikke* forsøkt å uttale meg normativt om hva som bør være de etiske og teologiske betingelsene for legitimt å kunne se bort fra bibelsk formaningsstoff i dag. Det jeg derimot har forsøkt å si noe om, er hvilke betingelser man rent faktisk er nødt til å etablere for å kunne avvise det Paulus sier om homofil praksis. Og mitt poeng har vært at det er misvisende dersom det hevdes at man kan se bort fra det Paulus sier, fordi han levde i en annen kultur, med en helt annen forståelseshorison, eller fordi han sannsynligvis manglet den relevante kunnskapen om homofili. At Paulus levde i en helt annen kultur enn vår, med en helt annen forståelseshorison enn oss, er opplagt. At Paulus kanskje ikke kjente til homofil kjærlighet og legning, er godt mulig. Men det er ikke *derfor* man eventuelt ser bort fra det han skriver om homofili. Og det er heller ikke dette man eventuelt må innrømme, dersom man ønsker å si ja til homofili i dag, selv om Bibelen sier nei.

Dette fordi Paulus presenterer oss for argumentasjon hvis gyldighet ikke hviler på hvor velinformert Paulus kan ha vært angående homofil legning og kjærlighet. Dersom Paulus hadde skrevet at homofili er galt, fordi det med nødvendighet innebærer sex lørevet fra kjærlighet, gjensidighet og trofasthet – da hadde det vært relevant dersom Paulus ikke kjente til stabile homofile kjærlighetsforhold. Dersom Paulus hadde skrevet at homofili er galt, fordi alle mennesker dypest sett lengter etter samfunn med det motsatte kjønn – da hadde det vært relevant dersom Paulus var ukjent med fenomenet stabil homofil legning. I begge tilfeller ville vi, gitt den kunnskap vi i dag har, hatt gode grunner for å mene at premissene for det Paulus skriver, ikke lenger gjelder, og at dette trolig skyldes at Paulus manglet relevant kunnskap om saken.

Men så vidt jeg kan forstå er det altså ikke dette Paulus skriver. Jeg forstår derimot Paulus dit hen at han mener at homofil praksis per definisjon og i prinsippet har noe iboende galt ved seg, og derfor krenker Guds skaperorden, Guds hellighetslov og Guds bud. Dersom dette er sant, innebærer det, så vidt jeg kan forstå, at homofili også er galt selv om det skulle finne sted

innenfor et trofast kjærlighetsforhold der begge parter har en stabil homofil legning. De tingene Paulus forsøker å gjøre gjeldene som premiss og prinsipp, synes det derfor som om man er nødt til å avvise dersom man som kirke skal si ja til homofili – dette på tross av at disse premissene og prinsippene, dersom de var sanne den gang Paulus skrev sine tekster, er sanne i dag også. Dette impliserer at et ja til homofili i dag også innebærer at det Paulus skrev om homofili, ikke bare et kulturelt og historisk utdatert, eller basert på sviktende kunnskap, men er rett og slett helt feil: Homofil praksis som sådan er ikke, og *har aldri vært*, i strid med Guds skaperorden, kravet om å leve hellig eller et liv i pakt med de 10 bud.

Dermed reises spørsmålet om den impliserte rekkevidden av å avvise det Paulus sier om homo-

fili. Er det slik at Paulus generelt mangler innsikt i Guds skaperorden? Er det slik at han generelt har et forfeilet begrep om Guds og menighetens hellighet? Er det slik at vi generelt kan se bort fra Paulus' konkretisering av hva det vil si å følge de 10 bud? Dersom man må svare ja på ett eller flere av disse spørsmålene, har dette åpenbart helt andre konsekvenser for kirkens samliv med Paulus, enn dersom man mer generelt innrømmer det som jo alle burde være helt enige om, nemlig at vi ikke lenger deler alle Paulus kulturelle og historiske forutsetninger, og at Paulus ikke kjenner til alt det vi i dag vet.

¹ Fete typer er lagt til av meg for å understreke poenget. Kursiveringen er original.

luther

Tor Johan S. Grevbo

GUDS MASKER I SJELESORGEN

249,-

Forfatteren gir i denne boken et meget verdifullt bidrag til den skandinaviske sjelesorglitteraturen. Teksten er teologisk grundig og innsiktsfull.

www.lutherforlag.no

KIRKEKRISTENDOM

LEDERARTIKKEL 22. JUNI 1963 (S 230-231) AV ADJUNKTSTIPENDIAT ANDREAS AARFLOT

Et gjennomgående trekk i utviklingen av etterkrigsgenerasjonens kristentype i vårt land er den sterke trang til en fast, objektiv forankring for kristentroen, og et mer regelmessig samfunnsbestemt fromhetsliv.

Dette har ført til en sterkere understrekning av sakramentenes betydning, og har vært fulgt av en økende forståelse for kirkegang og felles bønn. Slik denne utvikling hittil har gjort seg gjeldende hos oss, er det neppe rett å tale om sakramentalisme – hvis man med dette ord mener en ensidig konsentrasjon om de utvortes, formelle sider ved kristendommens samfunnsmonster. Det er snarere et vitnesbyrd om den trang til fasthet og autoritet som kan spores også på andre områder av menneskelivet. Det er for så vidt symptomatisk at det er ungdommen som har gitt sterkest uttrykk for behovet av en slik orientering av kristenlivet.

Nå skal det ikke nektes at en slik utvikling kan ha visse faremomenter ved seg, og det tjener ikke til noe å lukke øynene for disse. Selv om talsmennene for en slik "objektiverende" kristendomsforståelse har noe av en reformatorisk patos, må en være klar over at det er visse sider av deres program som kan bli tatt opp og hyllet av en bevegelse av helt motsatt karakter, nemlig den stadig tiltagende folkereligøsitet.

Folkereligøsiteten er nemlig langt mer subjektiv preget enn den "pietistisk" fargede fromhetstype som den nye kirkelige retningsrepresentanter ofte kjemper så drabelig mot. Kaster en subjektivismen ut hoveddøren, smetter den ofte inn igjennom bakdøren. Og intet er farligere for

kirkens sanne karakter enn en folkereligøsitet som låner slagordene fra den ene eller annen utgave av "kirkeligheten".

Også blant dem som tradisjonsmessig hører hjemme i den pietistiske fromhetstradisjon (i positiv forstand), kan en merke en bevisst trang til sterkere læremessig forankring av forkynnelsen, og også her blir det samfunnsmessige moment sterkere understreket enn den personlige oppbyggelse, som grunnlag for kristenlivet – iallfall hos mange forkynnere. Mange kristne foreldre som selv kan regne sitt kristelige gjennombrudd som en frukt av en eller annen vekkelse, har innsett hvor nødvendig det er å oppdra barna slik at de blir stående i sin dåpspakt, om mulig uten noe brudd. Og til slik oppdragelse kreves fasthet, et visst mål av former, en regelmessig kontakt med kirke- og menighetsliv osv.

Det burde derfor være muligheter for gjensidig anerkjennelse av de gode intensjoner innenfor begge de fromhetsmonstre som er ved å utvikle seg i vårt land. Kunne den "pietistiske" og den "kirkelige" kristentype være en stadig påminnelse for hverandre om de grøfter det gjelder å unngå (f. eks. "navnekristendom" eller "følelseskristendom" – for å nevne et par store spøkelser), og kunne de se seg selv som deler i den helhet som heter Guds Kirke i vårt folk, da ville de også sammen kunne være med å forme en ny generasjon av kristne som stod sterkere rustet både overfor en utglidende folkereligøsitet og en tiltagende sekularisering. Da ville vi få "Kirkekristne", i ordets rikeste og fulleste betydning.

SØNDAGSTEKSTEN

TORE SKJÆVELAND - INGVLID HELENE MYDSKE FALLEGÅRD - TORBJØRN HOLT - PÅL KRISTIAN BALSTAD

5. SUNDAG I TREEININGSTIDA - ST. HANSDAGEN (JONSOK)

APOSTELDAGEN/6. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN - 7. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN

5. SUNDAG I TREEININGSTIDA

23. JUNI 2013

Preiketekst: Matt 18,12–18

Lesetekstar: Jer 6,16–19, Gal 1,6–9

Liturgisk farge: Grøn

TIL DAGEN

Når sommaren med ferietid og varme dagar står for døra, vil me gjerne har mest mogeleg ut av det. Vekeblad og aviser på nett og papir vil gjerne rettleia og har lenge gjeve oss gode råd om korleis me skal få mest mogeleg ut av sommaren, og årvarar mot å ta feil når det gjeld flått og flybilletter. Alle veit vi at det finst lure val som gjev oss den gode ferien, og dårlege val som kan kosta oss feriekosen, om då ikkje heile ferieopplevinga går fortapt. Og me veit at det er alltid nokon som ikkje følgjer den gode rettleiinga og får øydelagt ferien (men får eit avisoppslag).

Midt i gleda over sommaren gjev lesetekstane oss denne midtsommarsdagen ein tydeleg åtvaring mot fråfall. I Jeremia-teksten er det folket

som seier: ”Vi vil ikkje gå der” – ”Vi vil ikkje lytta,” når Herren viser dei ”vegen til det gode”. I Galaterbrevsteksten handlar det om at nokon ”så raskt vender dykk bort frå han som kalla dykk ved Kristi nåde”. Fråfallet er å ikkje lytta til den gode rettleiing.

TIL TEKSTEN

Konteksten i kap 18 er åtvaring mot fråfall og freistingar som lokkar før, og tilgjeving og harde hjarte etterpå.

V 12 startar med eit retorisk spørsmål som inviterar tilhøyraren/læresveinane inn i forteljinga, inviterar til å ta stilling til kva mannen vil gjera. Det viser at dette er ei forteljing som er relevant i deira daglegliv, som kunne skje. Det er ein underliggande premis som me lett går glipp av i vår individualistiske kultur, men som var heilt klart for dei som skulle vurdera det ut frå sin kvardagserfaring, at når mannen går frå flokken, så skal han tilbake igjen. Grunnen til å leita er å føra sauene tilbake igjen til fellesskapet. Det å vera på avvegar er å vera utanfor fellesskapet med flokken. Gleda knyter seg at mannen som her nok er eigaren og ikkje ein innleidd gjetar, igjen kan få sauene inn i flokken, ikkje at gjetaren skal setja seg til å kosa med sauene slik det ofte er framstilt, men at dei 99 skal bli 100 igjen.

Matteus brukar her eit anna ord for å skildra at sauene er komen på avvegar, enn Lukas i paral-

lellteksten. Lukas brukar "apollyomai" som tyder vart mista, medan Matteus brukar "planaa" som tyder går seg bort, er komen bort. Det same ordet er bruka i Matt 24,4 i ein åtvaring mot å bli ført vill, og det vert bruka fleire stader når det er åtvaring mot å la seg føra vill og villeia, t.d. Gal 6, 7: "Far ikkje vill!" Dette understrekar det aktive ved den som har fare vill; det er noko anna enn å verta mista uforvarande.

V 13–14 Det retoriske spørsmålet i v 12 legg opp til at svaret er ja, og at tilhøraren dermed er med på det resonnementet som Jesus legg opp til, som understrekar gleden hjå mannen og gjer dette til eit bilete på korleis Far i himmelen har omsorg for "desse små" (Jfr. v 4–6 og 10, i 10,49 identifisert som læresvein). Her er ei dobbelunderstreking av omsorga. Ein saueeigar gler seg i si omsorg for sauene sine, kanskje også med eit økonomisk motiv. I Luk 15,7 vert det tala litt upersonleg om glede i himmelen, men her vert Guds foreldrekjærleik understreka ved at Gud vert omtalt som Far i himmelen som bryr seg om desse små. Ordet for å gå tapt er det same ordet, "apollyomai", som vert bruka i Joh 3,16.

V 15 held fram i familiekategoriar ved at det er snakk om ein bror. Vår Bibel har eit avsnitt her, men det gjev god mening å sjå v 12–14 og 15–18 saman. Det handlar om det same som v 12, korleis få den eine tilbake til flokken, men no er det ikkje ei forteljing, men realitetane i læresveinflokken og kyrkjelyden det dreier seg om. Versa 15–17 fortel om korleis det skjer i praksis; her vert det gjeven ei oppskrift på å berga kyrkjelydsmedlemmer inn igjen. Orda "mot deg" i v 15 manglar i nokre handskrifter, og her er det nok snakk om meir enn ei personleg motsetning som fører til synd. Det er synd som skil ein frå familierelasjonen til sin Far i himmelen og kristne syken; difor gjeld det som i v 12 å redda ein bror eller ei syster som i praksis er komen bort. Her er det heller ikkje snakk om berre å tilgje, men om å få den det gjeld, til å koma inn på den gode vegen igjen. Det som gjeld den personlege motsetninga, vert tatt opp i versa 21–35 i same kapitel; då er det snakk om å tilgje; her er det snakk om å stilla til ansvar.

V 17 er det verset som Jehovas vitne brukar

som belegg for å kutta all kontakt med tidlegare vitne. Men det kan ikkje tolkast slik, for det er sagt tidlegare i evangeliet at Jesus er ven med tollarar og syndarar (Matt 11,19), så det er heller snakk om redusert medlemskap

Til v 18 om binde- og løysemakta er det verdt å merka seg at det å løysa ein frå synd, å tilgje, kan skje på tomannshand, men det å binda nokon, ikkje å tilgje den synd som nokon ikkje vil erkjenne eller venda seg bort frå, det ligg til den einskilde. Dette er og eit vers om håp, for her vert det sagt til den som søker skriftemål, at det som ein skriftefar eller skriftemor formidlar tilgjeving for, faktisk også gjeld i himmelen. Det er Far i himmelen sin måte å hindra at ein av desse minste går tapt.

TIL PREIKA

Denne teksten startar med ei tilsynelatande søt sundagsskuleforteljing, ein favoritt i barnebiblar, med den milde gjetaren som leitar etter det ulukkelege lammet, slik som salmen NoS 500 "Her går en trufast gjeter" handlar om. Og som ei likning lausriven frå konkret praksis er det ei koseleg forteljing. Men kva om dette faktisk handlar om oss? Kva om det å vera på avvegar er nokon av oss, og det å henta inn igjen vert vår oppgåve? Hos Matteus handlar dette om kyrkjelyden som eit fellesskap som får representera både flokken og saueeigaren som leitar når ein vert borte.

Det som manglar i her, er eit avgjerande moment som finst i forteljinga frå Lukas 15, om den bortkomen sonen, eller, som det no heiter, "Sonen som kom heim". Der gjekk sonen i seg sjølv, innsåg sin situasjon og vende heim, men her vert det leita etter sauen. Der er det sonen som definerar seg som den som har gått vill; her er det eigaren som leitar. Det er ein annan situasjon. Det er forskjell på å berga den som vil ha berging, og å henta inn den som har forlate flokken eller er i ferd med å gå bort. Korleis skal kyrkjelyden gjera det? Korleis skal ein møta menneske som går i feil retning? Det er det det handlar om i versa 15–18. Den som har synda/fare vill må få møta Guds ord som kjem

utanfrå, som han ikkje har søkt eller bedt om. Det er det som ligg i det å stilla til ansvar i v 15. Han må møte Guds ord som lov som avslører, slik at han ser si synd/villfaring, og så må evangeliet forkynnast som det befriande ordet om nåde for syndarar, det ordet som løyser i himmelen. Det er lov og evangelium i funksjon. Guds ord er ikkje alltid berre befriande; det er og avslørande og viser at me er fortapte og treng å bli befridd.

Men er det så enkelt? Den danske homiletikaren Leif Andersen har i sin homiletikk ”Teksten og tiden” eit kapittel som heiter ”Lov og evangelium oppdatert”. Hans poeng er at når ein forkynner lova som Guds avslørande dom, føreset ein at folk forstår at dei er både skapt og elska. Dersom dei ikkje veit det, og det gjeld mange i dag, vil forkynninga av loven ikkje avsløra, men trykka ned. I staden for å formidla: Du er på feil veg! formidlar ein: Du er feil! og gjer dei nedtrykte fordi dei ikkje strekk til. Difor nytolkar han formelen. I staden for: 1. lov, 2. evangelium, set han: 1. skapt, 2. lov, 3 evangelium. Eller: elska, avslørt, befridd. Då vert avsløringa ikkje å trykka ned, men å visa det som skiljer ein frå kjærleiken, det som fører bort frå den vegen til det gode (Jer 6,16) som ein er kalla til.

Slik kan ein bruka forteljinga om sauene, for den seier noko om å vera elska av sin Far i himmelen sjølv når ein har villa seg bort, og nokon må berga ein. Berginga inneber ei avsløring av at ein er bortkomen og treng å bli befridd og koma tilbake. Teksten går vidare til det ubehageleg praktiske, og dit bør preika og gå. Den bør svara på: Kva gjer eg eller me som kristent fellesskap når noko går vill? Det må ikkje berre blir ei preike om dei andre, dei som syndar og slikt, men om eit fellesskap som bryr seg eller burde våga å bry seg. Difor vil eg prøva å kombinera utfordringane og bruka kontrasten mellom det søte barnebibelbildet og dei praktiske realitetane:

*Sauen som vart elska, men hadde gått sin veg – Tør nokon å leita?

*Elska og må avslørast – Tør nokon å stilla til ansvar?

*Elska og befridd – Tør nokon å vera eit gledas fellesskap?

TORE SKJÆVELAND
KYRKJEFAGSJEF I BJØRGVIN BISPEDØME
TOS@KYRKJA.NO

ST. HANSDAGEN (JONSOK)

24. JUNI 2013

Prekentekest: Joh 1,1–8

Lesetekster: 1 Mos 1,11–19; Apg 14,8–18

Liturgisk farge: Rød

TIL DAGEN

Det er sommer! Sankthansaften markerer for mange nordmenn sommerferiens start. Skolefri og sommer i luften. Sankthans, Sankt Hans, Jonsok eller midtsommer er i Norge mest kjent for en lang lys sommerkveld, med bålbrekking, tradisjonsrik mat og godt fellesskap. Jonsok sin tradisjon strekker seg tilbake til hedensk tid. I dag er det sankthansaften som har fokus, og sankthansdagen, dagen som feires til minne om døperen Johannes' fødsel, har kommet mer i skyggen. Vår norske sankthansfeiring er liten, sett i sammenheng med våre naboer, Sverige. Midtsommerfesten er for svenskene det påsken er for oss nordmenn. Da stopper landet opp; ”alle” har fri; det flettes blomsterkranser; maistangen reises; det er musikk, dans og fest.

Hvem feirer gudstjeneste en mandag? Kanskje ikke så mange, men dette er en gudstjeneste som egnert seg særlig godt utendørs og gjerne kvelds-

tid. Selv husker jeg best en kveldsgudstjeneste med rømmegrøt etterpå, en fin måte å markere sankthans på.

TEKSTENE

Den første leseteksten er en gave midt inn i norsk juni-virkelighet. Vi ser det utenfor kirkens rom, det vi hører i teksten i dag. Guds skaperglede er våren og sommeren i Norge et sant bevis på – både når det gjelder grønne vekster, og når det gjelder grønne, lyse kvelder.

Den andre teksten kan for en del være noe mer problematisk. Jo, vi får høre om under, og om apostler som visste sin plass som mennesker, selv om de var Guds utsendte. Men setningene ”Paulus så ham rett inn i øynene, og da han skjønnte at han hadde tro så han kunne bli helbredet, ropte han: ’Reis deg opp og stå på føtten!’ Da sprang han opp og gikk omkring,” i vers 9 og 10 utfordrer meg. Kan jeg tolke den på noen annen måte enn at Paulus vurderte folks tro ved å se dem i øynene, og at det var folks tro, altså mengde tro, som var det som var avgjørende for helbredelse eller ikke? Nei, jeg tror ikke det var slik. Paulus så tro så han kunne bli helbredet, og dermed skjedde helbredelsen. Troen var nok. I seg selv er dette utfordrende nok for alle oss som har opplevd tro, sett tro, sett viljen til helbredelse, men ikke opplevd det. Paulus og Barnabas var sikre på hvor de var plassert; de var ikke verdige folkets ofringer; de hadde andre ting fore, skulle forkynde evangeliet.

DAGENS PREKEN

Juledagens hellige evangelium møter oss igjen – ordene om lyset, Ordet og livet. Vi er halvveis til jul og får en påminnelse om Verdens Mest Berømte Tremening, Døperen Johannes, han som ryddet veien for Jesus.

Tre ting vil jeg vektlegge i dag:

1. *Guds skaperkraft og skaperglede* ”Alt er blitt til ved ham, uten ham er ikke noe blitt til.”
2. *Lys og mørke* ”Lyset skinner i mørket, og mørket har ikke overvunnet det.”
3. *Johannes og oss* ”Han skulle vitne om lyset, så alle skulle komme til tro ved ham.”

Guds skaperkraft og skaperglede ”Alt er blitt til ved

ham, uten ham er ikke noe blitt til.”

Alt er blitt til ved ham – du, jeg, menneskene du omgir deg med, menneskene som lever langt borte fra deg – alt er blitt til ved ham – naturen du ser hver dag, gresset som er grønt, trærne og buskene, fuglene og dyrene – alt er blitt til ved ham. Storheten i disse ordene er enorm. Skapelsen stråler mot oss, ikke som et blekt gjen-skin av noe som skjedde for lenge siden. Guds skapelse skjer hver dag; vi ser det, men legger kanskje ikke alltid merke til det.

Tonene fra salmen ”No livnar det i lundar” klinger i hodet mitt når jeg hører ordene fra Johannes-evangeliet om lyset ”Det er vel fagre stunder når våren kjem her nord og atter som eit under nytt liv av daude gror.” (NoS 765, vers 2)

Gud åpenbarer seg for mennesker gjennom sitt ord og gjennom sitt skaperverk. Mang en fisker, sjømann og gårdbruker har fått oppleve at naturen vitner om Gud. Gjennom uvær og fare, gjennom høye fjell og mektige himmelspill, gjennom vekst og godt vær – Gud er bak alt sammen.

Skapelsen som vi ser så tydelig hver eneste vår og sommer i Norge, vitner om Guds storhet og vår litenhet, slik flere av tekstene vi møter i dag, også gjør; mennesker plasserer seg selv i forhold til Den Guddommelige: ”Han skal vokse, jeg skal avta.”

Lys og mørke ”Lyset skinner i mørket, og mørket har ikke overvunnet det.”

Igjen er de nordiske sommernettene der lyset stadig vinner over mørket, et vitnesbyrd om Guds storhet. Hele den norske våren er et bevis på julens budskap om lyset som kom til vår verden. Se vers 9 og 10 av No livnar det i lundar!

Så sende Gud sin ande, vers 7:

Då ljøsna det i landet

Då losna tungebåndet

Då skin det over strender

Då gløder kring i grender

Skaperverket svarer på Guds nærvær i vår verden, vi som ikke ble forlatt alene tilbake, men som fikk Guds ånd som Hans nærvær i vår verden.

Det er spesielt å merke seg at det står: ”Lyset skinner i mørket.” Mørket har vi altså fremdeles, selv etter at Jesus, Verdens Lys, kom til oss. Mørket er en del av vår livsbetingelse. Men mørket vinner ikke over lyset; selv om det blir mørkt hver kveld og svart hver natt, så blir det alltid, alltid lyst igjen hver morgen. Den mørkeste sorg, den dypeste fortvilelse – lyset er ikke fraværende i verdens mørke. Lyset skinner i mørket – det er håp for hvert sørgende hjerte.

Johannes og oss ”Han skulle vitne om lyset, så alle skulle komme til tro ved ham.”

Slik som Paulus og Barnabas visste sin rolle og plassering i forhold til Jesus etter hans himmelfart, var også Johannes veldig klar over sin rolle og posisjon i forhold til Jesus mens han levde på jorden. Ble de aldri fristet til å stikke seg litt mer fram? Ta litt mer av glansen?

Om Johannes, Jesu tremening, står det: ”Han kom for å vitne. Han skulle vitne om lyset, så alle skulle komme til tro ved ham. Selv var han ikke lyset, men han skulle vitne om lyset.”

Johannes hadde to oppgaver; *Vitne* om lyset slik at folk kom til tro, og *forberede* folk på Ham som skulle komme. Johannes var som delegasjonen fra slottet, som reiser ut på rekognoseringsstur før de kongelige selv foretar reisen. Johannes pekte på Jesus fra første stund og forberedte dem som skulle møte Ham, på at Jesus skulle komme. Johannes skulle vitne om Marias sønn *slik at folk kom til tro*. Det samme oppdraget bærer vi. Vi er lysets vitner. Kjenner vi vår plass i skyggen av Jesus like godt som Johannes, Paulus og Barnabas? Vi kjenner alle den gamle historien om konfirmanten som ba presten flytte seg, ”så jeg kan se Jesus” som var så fin på et flott bilde i kirkerommet – men presten stod altså foran og sperret utsikten.

I møte med juledagens evangelium, midt i sommerens lyse lange kvelder, kan vi la oss utfordre til å vitne om Ham, verdens lys. Vår verden som fortsatt preges av mørke, trenger det fortsatt!

SALMEFORSLAG

NoS 765 No livnar det i lundar

NoS 763 Den blomstertid nå kommer

NoS 86 Navnet Jesus blekner aldri
NoS 292 Store Gud, vi lover deg
Salmer -97 nr. 109 Der det nye livet lever

INGVILD HELENE MYDSKE FALLEGÅRD
SJOMANNSPREST I HOUSTON
IMF@SJOMANNSKIRKEN.NO

APOSTELDAGEN/ 6. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN

30. JUNI 2013

Prekentekest: Markus 3,13–19

Lesetekster: Jes 66,18–19; Apg 9,1–19

Liturgisk farge: Rød

Av alle helgen- og festdager som feires i katolsk, ortodoks og anglikansk sammenheng, er det relativt få som har overlevd inn i vårt hjemlige lutherske kirkeår. Foruten de store høytidene markeres Stefanusdagen, Maria Budskapsdag, St. Hans, Olsok og Allehelgen – den siste for oss en nedtonet oppsummering av alle de festdager vi har sluttet å feire – og Aposteldagen som særlig er knyttet til minnet om Peter og Paulus. I dagens evangelietekst for Aposteldagen har Peter fått følge av de andre 11 apostlene. Ennå hører Judas' forræderi fremtiden til, selv om det nøkternt konstateres av evangelisten, og den siste av apostlene, Paulus, som ble kalt av Jesus i en åpenbaring etter hans jordiske virke var avsluttet, har ennå ikke entret scenen. Nå har vi altså de opprinnelige tolv, og navnene på alle listes opp, kjente og for oss i dag mindre kjente, mot slutten av perikopen.

Teksten begynner med at Jesus gikk opp i fjellet. Det gjorde han ofte, særlig når han skulle be og meditere. Fjellet er det symbolske stedet for Guds nærvær. Tempelfjellet i Jerusalem, der jødernes tempel sto i flere utgaver frem til romerne brente det, er ett slikt symboladett sted. Sinaifjellet og Tabors fjell er to andre. På Sinaifjellet mottok Moses budene, og på Tabor viste Jesus seg slik han virkelig er, for noen utvalgte apostler. Fjellet er stedet for gudsnærværet, stedet der luften er klar og ren, der tankene blir klarere, og visjonene blir tydeligere. Der, sier teksten, gikk Jesus, og han "kalte til seg dem han ville, og de kom til ham". De han kalte til seg spesielt, var de tolv som skulle være med ham. Disse var de tolv. Apostlene som skulle bli de sentrale byggesteinene i den nye kirken som langsomt ble til.

Oppdraget deres beskrives, på karakteristisk vis som det ofte gjøres i evangeliene, knapt og nøkternt.

De skulle:

1. Sendes ut.
2. Forkynne og
3. Ha makt til å drive ut de onde ånder.

Sendelsen og forkynnelsen kan vi relativt enkelt identifisere oss med. Det er langt mer krevende å forholde seg til åndeutdrivelsene, særlig når de listes opp som et av de absolutte kjerneoppgavene på de nye apostlene. Makt over de onde ånder ble sett på som et av de sentrale tegnene på gudsriket som bryter frem. Det er et interessant spørsmål hvor åndene har gjort av seg siden den gang. Selv i de kirker som formelt praktiserer eksorsisme, er det ikke spesielt vanlige fenomener. Det blir neppe noe sentralt emne på aposteldagen å preke om åndeutdrivelser, men det kan vel være verd å reflektere litt over hvorfor noe som var så sentralt, er blitt så perifert.

Sendelsen og forkynnelsen står fortsatt sentralt i kirken. Selv om klassisk misjon er i ferd med å skifte retning – Afrika er mer eller mindre kristnet, og våre afrikanske kolleger opplever nok nå at Europa er blitt en viktig misjonsmark for dem – så er det fortsatt en stor bevissthet blant oss om at troen må overleveres hvis den skal over-

leve. Utsendelse og forkynnelse antar nye former og påvirker gudstjenestetenkning, diakoniplaner, profesjonsutdannelse og nye strategier for trosopplæring.

I en tid da vi ikke lenger kan ta for gitt at Europa er kristent, er sendelse og forkynnelse viktigere enn noen gang. Samtidig er det kanskje mer krevende enn det har vært på mange hundre år. Vi nærmer oss kanskje den dagen at kristen kunnskap er så mangelfull i vår verdensdel at folk vil møte kristen forkynnelse som noe som er fullstendig nytt og ukjent, og dermed friskt og utfordrende.

Det apostoliske aspektet av kirken er fortsatt sentralt. I katolsk og ortodoks sammenheng oppfattes biskopene som apostlenes etterfølgere. I vår tradisjon er noe av det samme tankegodset knyttet til prestens spesielle tjeneste i kirken. Det å være apostolisk betyr uansett at kirken har bevart en kontinuitet i lære og oppdrag fra apostlenes tid. Det apostoliske oppdrag er ikke oppfylt så lenge denne verden står. Jesus kaller fortsatt disipler.

TORBJØRN HOLT
SJØMANNSPREST/
DAGLIG LEDER I LONDON
TORBJORN.HOLT@SJOMANNSKIRKEN.NO

7. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN

7. JULI 2013

OM TEKSTEN

Mark 5 har tre fortellinger om helbredelse på ulike måter. I den første fortellingen blir vi presentert for en mann besatt av en uren ånd, så en fortelling om synagogeforstanderen Jairus sin datter som holder på å dø. Den tredje historien handler om en kvinne som har hatt blødninger i tolv år.

På veien til Jairus' datter kommer en kvinne og rører ved klærne til Jesus, og hun kjenner at hun blir frisk etter 12 års sykdom. Gjennom klærne kjenner Jesus at det har gått ut en kraft fra ham, og han konfronterer den store folkemengden rundt seg. Hvem var det som rørte ved Jesu kappe? Skjelvende og redd er det en kvinne som bekjenner. Hvorfor skal hun bli redd og skjelvende? I fortellingens dramatik får jeg nesten inntrykk av at hun har tilrøvet seg noe, uten å ha rett til det. Kanskje har det sammenheng med skammen sykdommen førte med seg. Uansett får en inntrykk av at dette møtet er preget av sterke følelser. Lidelse og frykt.

v 28 er en beskrivelse av kvinnens tanker, og i neste vers er det Jesu følelse av at det har utgått en kraft fram ham, som beskrives. På denne måten handler ikke teksten bare om en ytre historie, men det handler om indre liv. Selv om ikke kvinnen fremstår med navn, så gir beskrivelsen av hennes tanker og følelser et bilde av hennes personlighet. Hun er ikke lenger bare "en sykdom", men hun fremstår som et menneske med personlighet og drømmer.

v 31 viser hvordan disiplene med sin praktiske tilnærming ikke forstår dybden i Jesu spørsmål om hvem som rørte ved hans kappe. I 1930-bibeloversettelsen står det at disiplene sier: "Du ser at folket trenger dig på alle kanter." Er det en

situasjonsbeskrivelse eller profetisk tale? Kanskje begge deler kan gi meningsfull dybde til teksten.

TIL PREKENEN

Premissene for prekenen baserer seg på tro. Den står i spenningen mellom alternativ medisin og legevitenskap. I fortellingen har ingenting hjulpet kvinnen til å bli frisk, og mange penger er brukt til å finne botemiddel. Det er nødvendig å ta disse tekstene på alvor og ikke enkelt forklare dem med "tro nok – så skal du bli helbredet". Det går heller ikke an bare å bortforklare disse tekstene med "under kan ikke skjé". Under skjer, uten at vi kan forklare det.

Det er særlig to perspektiver jeg synes er viktig å fokusere på. Det første er: Hvem sier teksten at Gud er? Og det andre tar utgangspunkt i vår tid: Helbreder Gud i dag? Mange mennesker bærer med seg sykdomshistorier, og de kan lett kjenne seg igjen i kvinnens desperasjon, lidelse og angst. Sykdom isolerer mennesker også i dag på grunn av skam, frykt og angst. Vi skylder våre menigheter ikke å ta lett på Jesu underfortellingen om sykdom og helbredelse, for mange mennesker bærer på vonde og kostbare erfaringer og på sterke drømmer og lengsler om å bli helbredet. Vi må tørre å stille spørsmålet: Hvorfor blir ikke alle mennesker helbredet i dag? Hvorfor finnes det kroniske sykdommer, smerte?

AKTUELT TEMA

En undersøkelse av Vinjar Fønnebø fra Universitetet i Tromsø presenterte tall i mars for hvor mange av oss som har benyttet oss av alternativ medisin. Mer enn en tredjedel oppgir at de har oppsøkt alternativ medisinere i løpet av det siste året og lagt igjen 3,8 milliarder kroner. Vi ønsker å forebygge, lindres og helbredes og tar i bruk mange ulike metoder. Om behandlingen virkelig fungerer, vil det være ulike meninger om, men tallene bekrefter at tema helse og helbredelse er aktuelt.

JESUS OG HELBREDELSE

I Jesus-fortellingene er helbredelse alltid et motiv. Johannes er opptatt av at de tegnene Jesus gjør, er for å skape tro. I forkant av vår tekst (v 19) kan

en få inntrykk av at Jesus ønsker å fortelle hvem Gud er, ved å gjøre disse undrene; Gud er barmhjertig. Jesus manifesterer sin stilling og oppfyller sitt oppdrag (Luk 4,19): "Han har sendt meg for å rope ut at fanger skal få frihet og blinde få synet igjen, for å sette undertrykte fri". Men historien om helbredelse slutter ikke med Jesus. Apg 5,16 forteller om den første kristne kirke som tok i mot syke og helbredet dem. Mennesker har gjennom alle tider søkt helbredelse fra sykdom og plage. Også i dag kan mennesker fortelle om helbredelse ved bønn.

Vi ønsker helse og helbredelse for våre liv, og vår erfaring viser at mennesker blir syke. Sykdom er en del av denne verdens virkelighet. Det er ingen straff fra Gud, men kun en beskrivelse av en verden i ubalanse. Gud tar i mot vår klage, hører vår bønn.

Dietrich Bonhoeffer sa engang at "Gud oppfyller ikke alle våre ønsker, men alle sine løfter." Jeg synes det er relevant. Guds løfte står fast til evig tid: "Jeg er med dere alle dager, inntil verdens ende." Av og til opplever mennesker helbredelse, av og til lindring; noen ganger får mennesker styrke til å bære sine lidelser. "Kom til meg alle dere som har tungt å bære," sier Jesus, "så vil jeg gi dere hvile". Skal man ta våre liv på alvor, så må man nøye seg med en virkelighetsbeskrivelse og oppmuntre mennesker til å søke Gud i bønn for deres liv.

Helbredelse kan være å bli fysisk frisk fra lidelse, men det kan også handle om å få styrke til å bære sykdommen, innfinne seg med situasjonen. Sykdom bærer med seg sorg, lidelse og av og til død. Det er den vonde erfaring av det å være menneske.

I fortellingen om den blodende kvinnen brukes ordene *frisk, frykt, frelst, fred, fri*. For noen er dette en beskrivelse av drømmen de bærer med seg for sine liv. Å bli fri fra smerte, få fred med seg selv. I møtet med Jesus ble dette en realitet for kvinnen i fortellingen. Vi lever våre liv i spenningen mellom vår virkelighet og våre drømmer, og nettopp i den spenningen kan troen og håpet grunnfeste oss i Gud, den barmhjertiges kjærlighet.

SALMEFORSLAG

NoS nr. 814 O, bli hos meg

NoS nr. 490 Blott en dag

NoS nr. 460 Velt alle dine veier

NoS nr. 596 I dine hender

S97 nr. 81 Når jeg er træt

S97 nr. 77 Når natten fyller

PÅL KRISTIAN BALSTAD,
SJØMANNSPREST I KØBENHAVN
PAL.KRISTIAN.BALSTAD@
SJOMANNSKIRKEN.NO

NYTT FRA BISPEDØMMERÅDENE

TILSETTINGER

AGDER OG TELEMARSK BISPEDØME

Agder og Telemark bispedømmeråd har i møte 30. april 2013 gjort følgende vedtak:

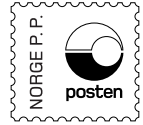
Rune Rasmussen blei tilsett som sokneprest i Aust-Nedenes prosti med Risør sokn og Søndeled sokn som tenestestad.

Lars Peder Holm blei tilsett som sokneprest i Arendal prosti med Tromøy sokn som tenestestad.

Svein Lindebø blei tilsett som sokneprest i Bamble prosti med Stathelle sokn som tenestestad.

Kolbjørn Gunnarson blei tilsett som prost i Arendal prosti.

Alle fire har teke i mot stillingane.

Avsender:
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad (ansv.), stipendiat Sunniva Gylver, universitetslektor Sjur Isaksen og sokneprest Anne Grete Listrøm. Redaksjonssekretær: Eyolf Berg

ALLE HENVENDELSER rettes til:
Luthersk Kirketidende v/Eyolf Berg
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO
Tlf. 91 17 65 37
E-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

INTERNETT: www.lutherskkirketidende.no
Opplysninger om annonsepriser og utgivelsesplan finnes på nettsidene.

ARTIKLER OG LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende sendes på e-post til ovenstående adresse. Artikler skal normalt ikke overstige 2500 ord, innlegg skal normalt ikke være mer enn 1200 ord.

ABONNEMENT: Pris kr. 550,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 750,- pr. år. Abonnementet inkluderer Tidsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år). Kontonummer: 3000.14.73669 Abonnementet løper til det sies opp skriftlig (brev eller e-post). Gamle og nye numre kan kjøpes i pdf-format fra <https://lutherskkirketidende.buyandread.com>